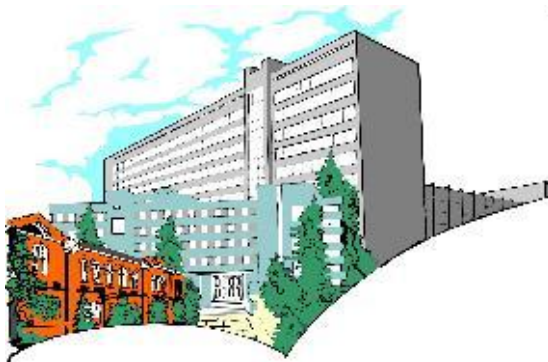

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Педагогічний факультет**

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
до атестації здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»
зі спеціальності 013 Початкова освіта
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Денна, заочна форма навчання

Херсон - 2019

Методичні матеріали до атестації здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка денної та заочної форми навчання (видання 2-ге виправлене та доповнене) / За заг. ред. Петухової Л.Є., Воропай Н.А. – Херсон: ТОВ «Борисфен-про». – 91 с.

Укладачі: Андрієвський Б.М., Борисенко Н.М., Валуєва І.В., Воропай Н.А., Гриценко І.В., Денисенко В.В., Кабельникова Н.В., Казаннікова О.В., Нагрибельна І.А., Петухова Л.Є., Раєвська І.М., Саган О.В., Сидоренко Н.І.

Рецензенти:

Полякова Г.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, керівник навчально-методичного відділу ХДУ

Голобородько Є.П. – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради.

Розглянуто на засіданні науково-методичної ради педагогічного факультету (протокол № 1 від 30 вересня 2019 року).

Схвалено науково-методичною радою Херсонського державного університету (протокол № 1 від 16 листопада 2019 року).

Рекомендовано до друку вченою радою Херсонського державного університету (протокол № 5 від 25 листопада 2019 року).

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ПОЯСНЮВАЛЬНІ ЗАПИСКИ ТА ЗРАЗКИ ОРІЄНТОВНИХ ВІДПОВІДЕЙ	11
I блок-модуль «Педагогіка і психологія вищої школи»	11
Педагогіка вищої школи (д.п.н., проф. Андрієвський Б.М.)	11
Психологія вищої школи (к.психол.н., доц. Казаннікова О.В.)	11
II блок-модуль «Методики викладання педагогіки у ЗВО»	17
Методика викладання дидактики (к.п.н., доц. Гриценко І.В.)	17
Методика викладання теорії виховання у ЗВО (к.п.н., доц. Денисенко В.В.)	20
Методика викладання історії педагогіки у ЗВО (д.п.н., проф. Петухова Л.Є.)	26
III блок-модуль «Технології навчання дисциплін початкової школи»	31
Технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури» в початковій школі (д.п.н., проф. Нагрибельна І.А., к.п.н. доц. Сугейко Л.Г.)	31
Технології навчання освітньої галузі «Математика» в початковій школі (к.п.н., доц. Раєвська І.М.)	36
Технології навчання освітніх галузей «Природознавство», «Суспільствознавство» в початковій школі (к.п.н., доц. Борисенко Н.М.)	40
IV блок-модуль «Дисципліни спеціалізацій»	46
Англійська мова з методикою навчання (к.ф.н., доц. Покорна Л.М., к.ф.н., доц. Валуєва І.В.)	46
Логопедія з історією логопедії (к.п.н., доц. Кабельникова Н.В.)	52
Дитяча практична психологія (к.психол.н., доц. Казаннікова О.В.)	58
Основи інформатики з методикою навчання в початкових класах (к.п.н., доц. Саган О.В.)	62
Українознавство з методикою навчання (к.ф.н., доц. Сидоренко Н.І.)	67
РОЗДІЛ 2. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ	72
I блок-модуль «Педагогіка і психологія вищої школи»	72
Педагогіка вищої школи (1.1-1.20)	72
Психологія вищої школи (1.21-1.35)	72
II блок-модуль «Методики викладання педагогіки у ЗВО»»	73
Методика викладання дидактики у ЗВО (2.1-2.20)	73
Методика викладання теорії виховання у ЗВО (2.21-2.40)	74

Методика викладання історії педагогіки у ЗВО (2.41-2.60)	75
ІІІ блок-модуль «Технології навчання дисциплін початкової школи»	77
Технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури» в початковій школі (3.1-3.30)	77
Технології навчання освітньої галузі «Математика» в початковій школі (3.31-3.70)	78
Технології навчання освітніх галузей «Природознавство», «Суспільствознавство» в початковій школі (3.71-3.104)	80
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ АТЕСТАЦІЇ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯМИ	83
Спеціалізація: англійська мова (4.1.-4.51)	83
Спеціалізація: логопедія (5.1.-5.50)	85
Спеціалізація: дитяча психологія (6.1.-6.50)	88
Спеціалізація: основи інформатики (7.1.-7.50)	90
Спеціалізація: українознавство (8.1.-8.50)	92

ВСТУП

Програма іспиту з фаху здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» зі спеціальності 013 Початкова освіта складена на основі навчальних програм дисциплін «Педагогіка вищої школи», «Психологія вищої школи», «Методика викладання дидактики у ЗВО», «Методика викладання теорії виховання у ЗВО», «Методика викладання історії педагогіки у ЗВО», «Технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури» в початковій школі», «Технології навчання освітньої галузі «Математика» в початковій школі», Технології навчання освітніх галузей «Природознавство», «Суспільствознавство» в початковій школі», а також дисциплін за спеціалізаціями.

Основна мета іспиту полягає у визначенні відповідності професійної підготовки випускників спеціальності 013 Початкова освіта вимогам освітньо-професійної програми, рівня їх готовності до самостійної педагогічної діяльності та якості засвоєння програм з вищезазначених курсів.

Екзамен враховує особливості професіограми вчителя початкових класів як фахівця, у якого сформовані наступні професійні якості: висока моральність, духовна культура, кругозір, доброзичливість та співчуття, чуйність та терпимість, любов до дітей.

Викладач початкової освіти повинен бути готовим до виконання основних професійних функцій: комунікативної, організаторської, діагностичної, прогностичної, виховної; до високопрофесійного виконання своєї праці на користь суспільству.

Випускники магістратури мають бути готові до:

- роботи викладача педагогіки закладу вищої освіти;
- проведення власної наукової роботи та до керівництва науково-дослідною роботою студентів, зокрема до написання ними курсових робіт;
- організаційно-управлінської діяльності в закладах загальної середньої освіти;
- навчання студентів відповідно потреб демократичного суспільства.

Під час складання іспиту випускники магістратури повинні **знати:**

- основні питання розвитку вищої школи в Україні та за кордоном;
- сучасні методологічні підходи в педагогіці вищої школи, дидактичні проблеми організації цілісного виховного процесу у вищій

школі;

- особливості викладання у вищій школі, особливості методичної та наукової діяльності викладача;

- характеристику процесу розвитку: його передумови, умови виникнення на кожному етапі певних досягнень і негативних проявів особистості;

- описовий матеріал, що стосується вікових особливостей дітей.

Випускники магістратури повинні **уміти**:

- аналізувати методи і форми навчання у закладах вищої освіти, обґрунтовувати їхній вибір в конкретних ситуаціях;

- планувати і організовувати науково-дослідну роботу студентів;

- володіти методикою психолого-педагогічної діагностики професійної готовності випускника вищої школи для роботи за фахом;

- планувати вивчення курсів педагогіки, психології, методик навчання дисциплін початкової школи за відповідною типовою програмою для ЗВО;

- викладати різні теми певного предмета за допомогою адекватних форм і методів роботи; опановувати провідними видами роботи із студентами за змістом навчальних дисциплін;

- використовувати описовий матеріал, що стосується вікових особливостей дітей, настільки, наскільки він потрібен для розуміння процесу розвитку;

- виявляти провідну роль навчання і виховання в психічному розвитку дитини й аналізу того принципового значення, яке мають у цьому розвитку різні види діяльності;

- розробляти лекційні, семінарські та практичні курси;

- володіти методикою формування у студентів психолого-педагогічних понять вікової періодизації дітей;

- здійснювати контроль знань, набутих студентами та забезпечувати належний методичний рівень організації самостійної роботи студентів;

- розробляти зміст освіти, визначати методи, прийоми та форми організації роботи, що найбільш придатні для ефективного навчання та інтелектуального розвитку студентів, зорієнтованих на педагогічну діяльність;

- проводити дослідження, де суб'єктом експериментальної роботи були б і молодші школярі, й студенти ЗВО.

Іспит передбачає письмові відповіді на 4 питання екзаменаційного білету, що охоплюють сутність основних проблем і методів здійснення педагогічної діяльності у закладах загальної

середньої освіти, зокрема в початковій ланці, а також освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Письмові відповіді студентів на питання екзаменаційного білету повинні чітко віддзеркалювати знання та розуміння важливих завдань, що стосуються поліпшення якості навчально-виховної роботи з дітьми молодшого шкільного віку і студентською молоддю. Відповідь випускника магістратури повинна свідчити про розуміння завдань удосконалення шкільної ланки освітньо-виховної системи в Україні, наявність високого професійно-педагогічного потенціалу особистості, розуміння свого призначення в суспільстві, поєднання фундаментальних знань з професійними вміннями і навичками, загальну культуру, виразність та культуру володіння державною мовою.

Екзамен є свідченням готовності магістрів до активної участі у створенні оновленої освіти України, пошуків найрезультативніших та найефективніших методів освітньої діяльності.

Програми екзаменів покликані вирішити такі завдання:

1. Комплексно перевірити якість засвоєння знань з педагогіки вищої школи, особливостей навчання методик вищої та початкової освіти.

2. Виявити здібності наукового і педагогічного мислення, творчого підходу до розв'язування проблем вищої школи.

3. Перевірити рівень оволодіння магістрантами базовими знаннями з викладання дисциплін у ЗВО.

Компетентності, якими повинні оволодіти студенти:

Загальні компетентності:

- здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Виявляти національну й особистісну гідність, громадянську свідомість та активність, дбати про розвиток і функціонування громадянського суспільства; мати і обстоювати власну громадянську позицію незалежно від впливу політичних партій і різних конфесій;

- цінування та повага різноманітності та мультикультурності. Здійснювати професійну діяльність за принципами толерантності, безощіночності іншої особистості; вирішувати конфліктні ситуації і надавати підтримку в нових, проблемних і кризових ситуаціях;

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Мати потребу вдосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень; самостійно набувати і використовувати нові знання і уміння;

- здатність генерувати нові ідеї. Бути готовим проявляти

ініціативу і приймати доцільні та відповідальні рішення в проблемних ситуаціях; діяти в нестандартних ситуаціях і нести соціальну й етичну відповідальність за прийняті рішення;

- здатність працювати в команді. Вміння ставити актуальні завдання, спрямовувати свої зусилля на досягнення цілей, вмотивовувати всіх суб'єктів соціальної взаємодії на їх розв'язання; будувати свою діяльність відповідно до моральних, духовних, етичних і правових норм, працюючи в команді. Володіти навичками самоорганізації і саморегуляції;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Володіти практичними способами пошуку наукової і професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, хмарних технологій, баз даних і знань;

- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Досконало володіти всіма стилями і жанрами усного і письмового мовлення для комунікації з суб'єктами освітнього процесу, з різними соціальними і професійними групами.

Фахові компетентності спеціальності:

дослідницька – здатність використовувати форми, методи, технології та враховувати принципи науково-педагогічних досліджень, виявляти тенденції розвитку подій та прогнозувати розвиток педагогічних процесів у системі початкової освіти та підвищення професійної майстерності викладача, вчителя, менеджера;

проектувальна – здатність і готовність проектувати та застосовувати сучасні педагогічні технології забезпечення оптимальних умов пізнавальної діяльності дітей молодшого шкільного віку, студентів закладу вищої освіти, аналізувати та оцінювати різноманітні психолого-педагогічні, методичні фактори, передбачати можливі наслідки їх застосування;

організаційна – здатність організувати навчально-пізнавальну та виховну діяльність молодших школярів та студентів вищих навчальних закладів, організації їх самостійної, пошукової роботи, участь у роботі кафедри, в організації та проведенні семінарів, конференцій, педагогічних читань, виставок, конкурсів, у розробленні навчально-методичних матеріалів щодо покращення якості роботи та професійної майстерності;

предметна – здатність і готовність застосовувати сучасні методи, технології, прийоми, засоби навчання і виховання у

сфері початкової освіти, опираючись на знання з психолого-педагогічних дисциплін, предметних методик;

культурологічна – здатність і готовність вдосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, домагатися морального і фізичного вдосконалення своєї особистості, володіння культурою спілкування державною та однією з іноземних мов;

інформаційна – здатність і готовність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, опрацьовувати різні види інформації;

продуктивна – здатність працювати, отримувати результат, ухвалювати рішення та відповідати за них;

рефлексивна – здатність до рефлексії, до переосмислення стереотипів власного досвіду. У процесі рефлексії забезпечуються самопізнання, саморозвиток і саморегуляція особистості, що сприяє творчому підходу до професійної діяльності, досягненню її максимальної ефективності й результативності;

автономізаційна – здатність до саморозвитку, творчості, самовизначення, самоосвіти, конкурентоспроможність.

Інтегральна компетентність – здатність компетентно розв'язувати різноаспектні комплексні задачі і проблеми в галузі початкової освіти та вищої школи, керуючись принципами толерантної комунікації, культурної і міжкультурної взаємодії, творчої, креативної й інноваційної професійної діяльності у виробничих ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Екзамен побудовано за блок-модульною схемою таким чином:

I блок-модуль «Педагогіка і психологія вищої школи»

Педагогіка вищої школи

Психологія вищої школи

II блок-модуль «Методики навчання дисциплін початкової школи у ЗВО»

Методика викладання дидактики у ЗВО

Методика викладання теорії виховання у ЗВО

Методика викладання історії педагогіки у ЗВО

III блок-модуль «Технології навчання дисциплін початкової школи»

Технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури» в початковій школі

Технології навчання освітньої галузі «Математика» в початковій

школі

Технології навчання освітніх галузей «Природознавство», «Суспільствознавство» в початковій школі

IV блок-модуль «Дисципліни спеціалізацій»

Англійська мова з методикою викладання в початкових класах

Основи інформатики з методикою навчання в початкових класах

Логопедія з історією логопедії

Дитяча практична психологія

Українознавство з методикою навчання

Схематично (за нумерацією питань) блок-модулі мають такий

вигляд:

- 1.1. Педагогіка і психологія вищої школи (1.1.-1.35).
- 2.1. Методики викладання педагогіки у ЗВО (2.1-2.60).
- 3.1. Технології навчання дисциплін початкової школи (3.1-3.104).
- 4.1. Спеціалізація «Англійська мова» (4.1-4.51).
- 5.1. Спеціалізація «Логопедія» (5.1-5.50).
- 6.1. Спеціалізація «Дитяча психологія» (6.1-6.50).
- 7.1. Спеціалізація «Основи інформатики» (7.1-7.50)
- 8.1. Спеціалізація «Українознавство» (8.1-8.50)

РОЗДІЛ 1

ПОЯСНЮВАЛЬНІ ЗАПИСКИ ТА ЗРАЗКИ ОРІЄНТОВНИХ ВІДПОВІДЕЙ

І БЛОК-МОДУЛЬ ***«ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»***

Педагогіка вищої школи

д.п.н., проф. Б.М. Андрієвський

Психологія вищої школи

к.психол.н., доц. О.В. Казаннікова

Пояснювальна записка до курсу

Науково-технічний і соціальний прогрес зумовлює подальше зростання значущості загальної освіченості будь-якої нації, ролі вищої освіти в суспільстві. Найбільш видатні досягнення в економічному розвитку сучасних країн тісно пов'язані з успіхами у сфері вищої освіти. Потреба інтеграції України у світовий економічний простір, реінтеграції у світове культурне середовище зумовлюють необхідність вдосконалення професійної підготовки фахівців для різних галузей.

Як навчальний предмет педагогіка і психологія вищої школи інтегрується в систему педагогічної освіти в психологічному аспекті на завершальному її етапі і базується на знаннях, отриманих студентами у процесі вивчення курсів «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Психологія» тощо. Крім надання системи важливих для формування цілісного професійного та загальнокультурного світогляду знань, курс «Педагогіка і психологія вищої школи» сприяє розвитку широкого кола професійних умінь майбутніх педагогів.

Першочергова увага в навчальному курсі зосереджена на проблемах детермінованості освітніх процесів економічними, політичними, культурними та соціальними чинниками; на актуальних напрямках діяльності міжнародних освітніх організацій, на інтеграційних процесах в освітній сфері в європейському регіоні та в глобальному вимірі; на проблемах диференціації та стандартизації освіти, пошуку шляхів ефективної соціалізації особистості в умовах освітніх закладів.

Вивчення дисципліни «Педагогіка і психологія вищої школи» надасть можливість опанувати певну систему необхідних психолого-педагогічних знань, що забезпечить загальну теоретичну підготовку, яка слугуватиме основою для успішної практичної роботи з навчання і виховання високопрофесійних фахівців.

Мета навчальної дисципліни: забезпечення процесу становлення майбутнього фахівця в галузі освіти, формування науково-педагогічного мислення, психолого-педагогічної компетентності.

Завдання дисципліни:

методичні: психолого-педагогічне обґрунтування професіограми сучасного фахівця вищої освіти; розкриття загальних психолого-педагогічних закономірностей і механізмів освітньої діяльності у ЗВО, яка включає навчання і виховання фахівця з вищою освітою; формування у студентів широкого науково-педагогічного світогляду та конкретних психолого-педагогічних умінь роботи в освітній системі; забезпечення професійно необхідних знань, навичок та вмінь з курсу педагогіки і психології вищої школи;

пізнавальні: інтегрування й систематизування набутих у процесі професійного навчання знань про психолого-педагогічні основи вищої освіти; ознайомлення студентів із закономірностями професійного становлення та особистісного зростання як фахівців; ознайомлення студентів із інноваційними дидактичними проектами і педагогічними експериментами у вищій школі; обґрунтування оптимальних форм навчально-професійної діяльності та спілкування студентів;

практичні: формування фахової компетентності як показника готовності студента до професійної діяльності; сприяння розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців.

Очікувані результати навчання: готовність студентів-майбутніх фахівців з вищою освітою до творчого використання психолого-педагогічних знань для вирішення конкретних завдань навчально-професійної та майбутньої науково-педагогічної діяльності, мобілізувати знання та вміння для вирішення конкретних професійних проблем.

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Андрієвський Б.М. Основи наукових досліджень: Метод. посіб. / Б.М. Андрієвський. – Херсон: Вид. ХДУ, 2005. – 36 с.
2. Мащенко Н.І. Основи педагогіки і психології вищої школи: Курс лекцій / Н.І. Мащенко. – Кременчук, 2006. – 272 с.
3. Мороз О.Г. Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко. – К.: НПУ, 2006. – 206 с.
4. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи / О.Г. Мороз, В.І. Юрченко. – К.: НПУ, 2003. – 206 с.

5. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмельнюк, А.В. Семенова. – К.: Знання, 2007. – 312 с.
6. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Підручник / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – К.: Каравела, 2011. – 360 с.
7. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2006. – 352 с.
8. Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій / В.І. Юрченко, В.В. Кудіна. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.

Додаткова література:

1. Алексєєва О.В. Формування громадянської позиції сучасної молоді / О.В. Алексєєва // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. - 2006. - №2. – С. 31-35.
2. Бех І.Д. Принципи сучасної освіти / І.Д. Бех // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2005. - №3. – С. 5-27.
3. Драгомирова І. Концептуальні аспекти формування сучасного спеціаліста / І. Драгомирова // Вища школа. – 2002. - №2-3. – С.49-52.
4. Корнеєва Л. Якість освітніх послуг з позицій міжнародних стандартів / Л.Корнеєва // Освіта і управління. – 2006. – Т.9. - №1. – С.87.
5. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку: Монографія / В.О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.
6. Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І. Слепкань. – К.: Вища школа, 2005. – 240с.
7. Хоружа Л.Л. Етична компетентність учителя як основа реалізації гуманістичної парадигми освіти / Л.Л. Хоружа // Шлях освіти. - №3. – С. 27-33.
8. Шубін О. Сучасний ВНЗ: відповідність вимогам постіндустріального суспільства / О. Шубін // Вища школа. – 2007. - №1. – С. 3-10.

Інтернет-ресурси:

Закон України Про вищу освіту (електронний варіант). Режим доступу: [osvita. ua / legislation / law/ 2235](http://osvita.ua/legislation/law/2235)

План-схема побудови відповіді

1. Визначення ролі й місця означеного питання в структурі курсу «Педагогіка і психологія вищої школи».
2. Розкриття змісту основних понять, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.
3. Розкриття історії питання (за необхідності).

4. Стислий підсумок.

Зразок орієнтованої відповіді

Питання. *Характеристика педагогічного спілкування як форми педагогічної взаємодії. Культура професійно-педагогічного спілкування.*

Формою педагогічної взаємодії і у процесі навчання, і у процесі виховання є спілкування. Спілкування визначають як процес обміну між людьми певними результатами їхньої психічної та духовної діяльності: засвоєною інформацією, думками, судженнями, оцінками, почуттями й настановами.

Педагогічне спілкування – професійне спілкування викладача зі студентами на занятті та поза ним, спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату; структурний компонент і одночасно спосіб реалізації методів і прийомів педагогічних впливів, спрямованих на формування особистості. Професійно-педагогічне спілкування є основою науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи та одним із найголовніших аспектів його професіоналізму і педагогічної майстерності.

Професійно-педагогічне спілкування має соціальний і психологічний зміст. Соціальний зміст педагогічного спілкування визначається тим, що це спосіб передавання форм і змісту соціального досвіду, культури, чинник формування особистості. Психологічна сутність педагогічного спілкування полягає в тому, що воно розкриває психологічний зміст однієї людини для іншої, завдяки чому взаємозбагачується духовний світ і викладача і студента.

Результатом спілкування є те, що за допомогою різних засобів комунікації встановлюються взаємини, сприятливі для спільної діяльності.

Спілкування охоплює наступні функції:

- сприйняття, пізнання і розуміння партнера (соціально-перцептивна функція);
- передача інформації або обмін досвідом (комунікативна функція);
- вироблення стратегії взаємодії, реалізація соціальних ролей та організація спільної діяльності (інтерактивний аспект);
- експресивні реакції суб'єктів спілкування, індивідуальні переживання ситуації спілкування (емоційно-ціннісний аспект);
- соціальна самопрезентація (особистісний аспект).

Результатом спілкування є встановлення взаємин, сприятливих для спільної діяльності. Тому всі проблеми управління педагогічним

процесом у системі освіти пов'язані зі спілкуванням педагога з учнями, студентами.

Педагогічне спілкування є засобом реалізації мети, змісту і приймів педагогічних впливів, які спрямовані на розвиток особистості студента як майбутнього фахівця. Через експресивний бік педагогічного спілкування викладач формує ставлення студентів до науки. Майстерність педагогічного спілкування є важливим аспектом професіоналізму викладача. Викладач своїм прикладом пропонує студентам культурну норму взаємин і спілкування і тим самим формує в майбутнього фахівця комунікативну компетентність, необхідну для вирішення завдань професійно-педагогічної діяльності. Професійно-педагогічне спілкування сприяє передачі громадянських, національних, професійних і моральних цінностей. Спілкування з викладачем допомагає студентові самоствердитися в нових соціальних ролях «студента» і «майбутнього фахівця», воно сприяє формуванню соціально-професійного аспекту «Я-концепції», коригує самооцінку та визначає перспективи особистісного зростання студента в навчально-професійній сфері. Завдяки педагогічному спілкуванню у студентів з'являються мотиви професійної самоосвіти і самовиховання.

Щоб професійно-педагогічне спілкування було ефективним, викладачеві треба оволодіти психолого-педагогічною культурою спілкування. Психолого-педагогічна культура спілкування – це такі його ознаки і властивості, які свідчать про його психолого-педагогічну довершеність і яке передбачає:

- знання психології студентського віку та психологічні особливості конкретної студентської аудиторії;
- об'єктивну оцінку поведінкових реакцій, комунікативної активності студентів, уміння емоційно відгукуватися на них;
- володіння прийомами стимулювання ініціативи, пізнавальної активності студентів, уміння організувати діалогічну взаємодію;
- корегувати свій комунікативний потенціал відповідно до реальних умов комунікативної взаємодії.

Таким чином, педагогічне спілкування є формою навчальної взаємодії, співробітництва викладача і студента, через яке реалізуються всі педагогічні функції і забезпечується активність суб'єктів педагогічного процесу. Культура педагогічного спілкування забезпечує комунікативно-творчу і психологічно-комфортну педагогічну взаємодію.

II БЛОК-МОДУЛЬ **«МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ПЕДАГОГІКИ У ЗВО»**

Методика викладання дидактики у ЗВО

к.п.н., доц. І.В. Гриценко

Пояснювальна записка до курсу

Формування інформаційно-технологічного суспільства, докорінні зміни в соціально-економічному, духовному розвитку держави потребують підготовки викладача нової генерації. Реалізація цього стратегічного завдання зумовлена глибинними змінами в системі й структурі вищої освіти та необхідністю її інтеграції в європейський освітній простір. Сучасні умови суспільного розвитку потребують переходу на нові концепції підготовки фахівців для вищої школи, підвищення рівня професіоналізму, компетентності, культури майбутнього викладача.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів рівня вищої освіти «магістр» спеціальності «Початкова освіта» спеціальних знань та умінь, призначених для виконання відповідних педагогічних функцій, пов'язаних з викладацькою діяльністю фахівців спеціальності «Початкова освіта».

Завдання дисципліни:

пізнавальні: вивчення вікових та індивідуальних особливостей молоді і врахування їх в організації роботи; ознайомлення студентів з основами компетентнісного підходу до підготовки вчителя, з етапами підготовки викладача до лекційних, семінарських занять, консультацій; з особливостями розробки конспектів лекцій, презентаційних матеріалів та підготовки тестових завдань; з практикою проектної діяльності майбутнього викладача та використанням інформаційно-комунікаційного забезпечення;

практичні: організація та проведення навчально-виховної роботи з педагогічного циклу дисциплін, а саме курсу «Дидактика» зі студентами ліцеїв, коледжів, закладів вищої освіти; формування уміння організації змістовної самостійної діяльності студентів; узагальнення власного педагогічного досвіду та прогнозування щодо його застосування, корекції, поширення; розробка опорних схем, наочних, дидактичних посібників та інших видів методичного забезпечення для різних аспектів роботи;

методичні: аналіз педагогічного досвіду початкової та вищої освіти, творче впровадження його у свою роботу; формування інформатичних компетентностей майбутніх вчителів початкової

школи; вивчення психолого-педагогічної, методичної літератури та вдосконалення на її основі власного досвіду (професійного рівня).

Очікувані результати навчання: студент має знати зміст та завдання методики викладання дидактики у ЗВО; освітнього процесу та вимоги до його організації; мету, зміст, методи, форми організації навчальної діяльності студентів, критерії оцінювання результатів; типи та структуру лекційних і семінарських занять; закономірності та принципи навчання; педагогічні погляди вчених-педагогів минулого в Україні та за кордоном. Студент має вміти застосовувати базові знання з дидактики у навчально-виховній діяльності; вивчати передовий педагогічний досвід; досліджувати і впроваджувати інноваційні та інформаційно-комунікаційні технології.

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Бондар В. І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів – К., 1996. – 223 с.

2. Гриценко І.В., Денисенко В.В. Методика викладання педагогіки у ВНЗ. – Херсон; ХНТУ, 2017. – 126 с.

3. Дубасенюк О.А. Методика викладання педагогіки: навчальний посібник. / О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 492 с.

4. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології; Навч. Посіб. – К., 2014. – 352 с.

5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.метод. посіб. /Пометун О., Пироженко Л. – К.: ВСК, 2014. – 192 с.

6. Хуторской А. В. Практикум по дидактике и методикам обучения. – СПб.: Питер, 2004. – 541 с.

Додаткова література:

1. Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи: Навчальний посібник/ Світлана Вітвицька,; М-во освіти і науки України, Житомирський державний пед. ун-т ім. Івана Франка . - К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 314 с.

2. Лекції з педагогіки вищої школи: Навчальний посібник/ Ред. В. І. Лозова. - Харків: Освіта. Виховання. Спорт, 2006. – 495 с.

3. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навчальний посібник для магістрантів вищих навчальних закладів/ Зінаїда Слєпкань,; Ред. Л. О. Біда. - К.: Вища школа, 2005. - 238 с.

4. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи. Навч. посібник для студентів вищих пед. закладів освіти. – К.: ВСК, 2011. – 524с.

Internet – ресурси:

1. Концепція «Нова українська школа» - www.mon.gov.ua.
2. Educational Era - cneliz jykfy-jcdinb – https://www/ed-era.com.edu.com/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=51Itemid=306&limit=10&limitstart=10.
3. Всеукраїнський портал «Початкове навчання»: www.nachalka.com.ua.
4. Уваров А.Ю. Ключевые компоненты распространения новых педагогических практик // Вопросы информатизации образования. - Вып. 11 // http://npstoik.ru/vio/inside.php?ind=articles&article_key=272.

План-схема побудови відповіді

1. Чітко визначення сутності поняття, явища чи процесу, що розглядається.
2. Аналіз основних характеристик поняття, явища.
3. Розкриття змісту педагогічного завдання, що пов'язане з поняттям.
4. Стислий підсумок (резюме).

Зразок орієнтовної відповіді

Питання. *Методика вивчення теми «Методи навчання»: вибір і поєднання методів навчання.*

В освітньому процесі, як відомо, взаємодіють такі компоненти: мотив, зміст, способи дії, оцінка результату діяльності. Повноцінне функціонування їх на уроці не можна забезпечити якимось одним методом чи засобом навчання. Щоразу вчитель має вдумливо оцінювати можливості відомих йому методів для розв'язання завдань як уроку взагалі, так і кожного конкретного його етапу.

Сучасна дидактика орієнтує вчителів не на універсалізацію тих чи інших методів, а на розуміння їх сильних і слабких сторін, пошуки оптимального поєднання переваг кожного з них. Іншими словами, виходимо з того, що найкращий метод - той, який найбільшою мірою відповідає змісту навчання, підготовленості класу, сприяє економному використанню часу. Щоб вибрати оптимальні методи й засоби навчання, рекомендується надати студентам такий алгоритм міркування:

Як буде організоване вивчення теми - методом самостійної роботи чи під керівництвом учителя?

Як буде організоване вивчення теми - пошуковим методом чи

репродуктивним?

Як поєднуватимуться на уроці словесні, наочні й практичні методи, які засоби навчання для цього використовуватимуться?

Які методи стимулювання активності школярів будуть застосовані на уроці?

Які методи контролю й самоконтролю будуть застосовані для перевірки засвоєння нового матеріалу під час первинного закріплення? (Ю. Бабанський, М. Поташник).

Дидактично обґрунтовано оцінити можливості навчального матеріалу, а потім і вибрати оптимальні методи досить складно. У цьому процесі слід урахувати можливості учнів, ретельно вивчати відповідні розділи навчальних програм у зіставленні з підручниками і не тільки глибоко розібратися в них, а й добре запам'ятати, де, що і в якому обсязі вивчати. Для цього слід зробити дидактико-методичний аналіз програм у такій послідовності:

- цілі предмета;
- завдання його вивчення в кожному класі;
- основний зміст навчання;
- методичні підходи до предмета вивчення;
- знання, вміння й навички, які контролюються на кінець року

(О.Савченко).

Глибоке, всебічне знання програм та їх наочне відображення - надійні орієнтири для викладача у правильному доборі матеріалу, з'ясуванні між предметних і внутрішньопредметних зв'язків, визначенні, які саме знання, вміння й навички студентів треба постійно контролювати.

Аналізуючи програми, важливо усвідомити залежність змісту кожного предмета від його цілей. Скажімо, головна мета вивчення рідної мови в початкових класах - розвиток мовлення учнів, і, отже, - вивчення всіх аспектів мови ґрунтується передусім на принципах розвитку її усної та писемної форм, а навчальний матеріал з лексики і орфографії добирається відповідно до його значущості для вдосконалення навичок мовлення.

Оскільки у виборі методів навчання визначальним є зміст, то в програмах з кожного предмета виділено провідні види діяльності саме для цієї дисципліни, скажімо, робота над змістом твору у взаємозв'язку з аналізом його образних засобів – на уроках читання; різноманітні види аналізу та вправ на зв'язному тексті – на уроках мови; спостереження й дослідницька робота – на уроках природознавства.

Тільки після глибокого аналізу можна дійти висновку, який матеріал доцільно опрацювати із застосуванням методів проблемного навчання, а який - пояснення учителя; які знання засвоюються переважно через безпосереднє слухання та спостереження, а які - за підручником, у процесі самостійного вправління учнів.

При викладанні теми необхідно звернути увагу студентів на необхідність здійснення аналізу навчального матеріалу, який вивчатиметься. Це допоможе виявити, що саме буде об'єктом засвоєння - нові уявлення, поняття або ж ознаки та властивості, які розширюють і поглиблюють вже сформовані знання, окреме вміння чи навичка або ж комплексний спосіб дії. Чітке визначення виду знань і мети їх засвоєння націлює на порівняльну оцінку можливостей відомих методів і прийомів навчання. Доречно наводити приклади з власного досвіду, набутого у процесі педагогічної практики.

Окремі дослідники проблеми методів навчання (Ю.Бабанський, А.Алексюк, В.Паламарчук) прийшли до висновку про те, що метод навчання у кожному конкретному випадку не вибирається (готових моделей немає), а конструюється учителем. В.Бондар стверджує, що в будь-якому акті навчальної діяльності поєднується кілька методів.

Таким чином, розв'язуючи проблему вибору і поєднання методів у системі уроків і на окремому уроці, викладач має створювати оптимальні умови для активності студентів на всіх етапах опрацювання навчального матеріалу: сприймання, осмислення, усвідомлення, закріплення, застосування та узагальнення. У виборі і поєднанні методів навчання враховуються головна мета вивчення матеріалу, рівень підготовленості студентів, наявність навчального обладнання.

Методика викладання теорії виховання у ЗВО

к.п.н., доц. Денисенко В.В.

Пояснювальна записка до курсу

У сучасних умовах реформування підготовки системи освіти України набула актуальності проблема професійної підготовки викладачів закладів вищої освіти. Її розв'язання полягає у відродженні українським суспільством національної ідеї, відкритості зарубіжному досвіду, утіленні перспективних технологій розвитку, навчання, викладання у ЗВО. У цьому процесі особливої актуальності та визначального значення набувають методи та технології викладання

педагогічних дисциплін, зокрема дисципліни «Методика викладання теорії виховання у ЗВО».

Мета навчальної дисципліни: оволодіння студентами ґрунтовними знаннями теорії виховання вищої школи, професійними особливостями викладання дисциплін педагогічного спрямування та управління освітнім процесом у закладах вищої освіти.

Фахівець ступеня вищої освіти «магістр» за термін навчання здобуває спеціальні знання та уміння, призначені для виконання відповідних педагогічних функцій, пов'язаних з викладацькою діяльністю за спеціальністю 013 Початкова освіта.

Завдання дисципліни:

методичні: організація та проведення навчально-виховної роботи з педагогічного циклу дисциплін, а саме курсу «Теорія виховання» зі студентами ліцеїв, коледжів, закладі вищої освіти; формування вміння організації змістовної самостійної діяльності студентів; вивчення психолого-педагогічної, методичної літератури та вдосконалення на її основі власного досвіду (професійного рівня) тощо; аналіз передового педагогічного досвіду початкової освіти і творче впровадження його у свою роботу;

пізнавальні: вивчення вікових та індивідуальних особливостей молоді і врахування їх в організації роботи; сприяння розвитку природжених задатків: рухових, лінгвістичних тощо;

практичні: розробка наочних, дидактичних посібників та інших видів методичного забезпечення для різних аспектів роботи; узагальнення власного педагогічного досвіду та прогнозування щодо його застосування, корекції, поширення.

Очікувані результати навчання: студент має знати зміст та завдання методики викладання теорії виховання у ЗВО; структуру освітнього процесу та вимоги до його організації; мету, зміст, методи, форми організації навчальної діяльності студентів, критерії оцінювання результатів; типи та структуру лекційних і семінарських занять; закономірності та принципи навчання; педагогічні погляди вчених-педагогів минулого в Україні та за кордоном. Студент має **уміти** застосовувати базові знання з теорії виховання у навчально-виховній діяльності; вивчати передовий педагогічний досвід; досліджувати і впроваджувати інноваційні та інформаційно-комунікаційні технології.

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н.П. Волкова. - К.: Видавничий центр; Академія", 2001. - 576 с.

2. Гриценко І.В., Денисенко В.В. Методика викладання педагогіки у ВНЗ. – Херсон; ХНТУ, 2017. – 126 с.

3. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навч. посібник /Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. - 2-е вид., випр. та доп. - Харків: «ОВС», 2002. – 400 с.

4. Омеляненко В.Л. Теорія і методика виховання: Навч. посібник / В.Л. Омеляненко, А.І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2008. – 415 с.

5. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М.Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. - 2-е вид., випр. і доп. - Вінниця: Книга - Вега", 2003. – 416 с.

Додаткова література:

1. Бондарчук Е.И. Основы психологии и педагогики: Курс лекций. - 2-е изд., перераб. и доп. / Е.И. Бондарчук, Л.И. Бондарчук. - К.: МАУП, 2001. - 168 с.

2. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М. Фіцула. - К.: Академвидав, 2003. - 528 с.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України:

www.mon.gov.ua<http://www.mon.gov.ua/gr/pr/matemat.doc>.

2. Сайт «Освітня мережа України» – www.edu.kiev.ua.

3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua.

4. Всеукраїнський портал «Початкове навчання»: www.nachalka.com.ua.

План-схема побудови відповіді

1. Чітке визначення сутності поняття, явища чи процесу, що розглядається.

2. Аналіз основних характеристик поняття, явища.

3. Розкриття змісту педагогічного завдання, що пов'язане з поняттям.

4. Стислий підсумок (резюме).

Зразок орієнтованої відповіді

Питання: *Напрями виховання у закладі вищої освіти.*

Виховання — цілеспрямований процес, де кожна конкретна мета

зумовлює відповідний зміст і методи. Напрямок виховання визначається єдністю мети та змісту. У педагогічній науці розрізняють моральне, естетичне, національно-патріотичне громадянсько-правове, фізичне, трудове, професійне виховання в їх нерозривному зв'язку, взаємозумовленості та взаємозалежності. Процес виховання як в цілому, так і в межах певного напрямку може бути реалізований на різних рівнях: на рівні соціуму, соціальних інститутів, окремих соціальних груп, міжособистісному та внутрішньоособистісному у формі самовиховання. Сучасний період розвитку суспільства в нашій незалежній державі відкриває широкі можливості для оновлення змісту освіти, що дає змогу формувати духовно багате покоління людей. Це обумовлює новий підхід до виховання студентської молоді. Виникла соціальна потреба у формуванні творчої особистості майбутнього спеціаліста, який би зміг вирішувати як щоденні, так і масштабні завдання, що забезпечують не просто виживання, а розвиток нації. Реалізація зазначених завдань здійснюється за напрямами виховання.

Система актуальних виховних завдань розкривається через конкретні характеристики основних напрямів виховання (за В. Оргинським).

Національне виховання – історично зумовлена і створена в народі сукупність ідеалів, поглядів, переконань, традицій, звичаїв та інших форм соціальної поведінки, спрямованих на організацію життєдіяльності молодого покоління, у процесі якої засвоюють духовну і матеріальну культуру нації, формують національну свідомість і досягають духовної єдності поколінь.

Завдання національного виховання: формувати національну самосвідомість, любов до рідної землі, родини, свого народу, бажання працювати задля розквіту держави, готовності її захищати; виховувати повагу до Конституції, законодавства України, державної символіки, формування правової культури; забезпечувати єдність поколінь, виховувати повагу до батьків, рідного народу; формувати високу мовну культуру, оволодіння українською мовою; виховувати духовну культуру особистості та створювати умови для вільного формування її світоглядних позицій; утверджувати принципи загальнолюдської моралі: правди, справедливості, патріотизму, доброти, толерантності та ін.; культивувати найкращі риси української ментальності – працелюбність, індивідуальна свобода, глибокий зв'язок із природою, гостинність тощо.

Розумове виховання – цілеспрямоване й систематичне

управління розвитком розуму і пізнавальних здібностей через пробудження зацікавлення та інтелектуальної діяльності, озброєння знаннями, методами їх набуття і використання на практиці, розвиток культури розумової праці. Розумове виховання орієнтоване на розвиток інтелектуальних здібностей людини, зацікавлення пізнанням навколишнього світу й себе.

Завдання розумового виховання: розвиток пізнавального інтересу, творчої активності, культури мислення, раціональної організації навчальної праці; формування культури навчальної й інтелектуальної праці; стимулювання інтересу до роботи з книгою й новими інформаційними технологіями; засвоєння системи знань (фактів, понять, термінів, законів, закономірностей, правил, алгоритмів діяльності тощо); формування потреби в постійному розвитку й саморозвитку; вироблення вміння самостійно здобувати знання; готовність до застосування знань і вмінь у практичній педагогічній діяльності. Завдання розумового виховання розв'язують засобами навчання й виховання, спеціальними психологічними тренінгами і вправами, бесідами про вчених, державних діячів різних країн, вікторинами й олімпіадами, залученням до процесу творчого пошуку, дослідження й експерименту.

Моральне виховання – виховна діяльність ЗВО, спрямована на формування у студентів стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі ідеалів, норм і принципів моралі, участі у практичній діяльності.

Завдання морального виховання: формування у вихованців розуміння норм загальнолюдської та народної моралі; розвиток моральних почуттів: порядності, тактовності, чесності, доброти, милосердя тощо; виховання почуття власної гідності: честі, свободи, рівності, самодисципліни, працелюбності; накопичення морального досвіду й знань про правила суспільної поведінки (у родині, на вулиці, у школі та інших громадських місцях); формування культури статевої і сімейних відносин.

Естетичне виховання – цілеспрямоване формування естетичних смаків та ідеалів особистості, розвиток її здібностей естетичного сприймання явищ дійсності і предметів мистецтва, а також до самостійної творчості в галузі мистецтва.

Завдання естетичного виховання: формування системи знань про світову культуру й мистецтво; розвиток естетичних потреб і почуттів; оволодіння основами народного мистецтва, усної народної творчості, музики, побуту тощо; готовність будувати власне життя за законами

краси.

Фізичне виховання – цілеспрямоване й систематичне управління формуванням фізичного і психічного здоров'я особистості.

Завдання фізичного виховання: формування позитивного ставлення до здорового способу життя; виховання відповідального ставлення до зміцнення свого здоров'я; формування навичок дотримуватися санітарно-гігієнічних норм, режиму дня та харчування; фізичне, духовне і психічне загартування.

Трудове виховання – цілеспрямований процес формування творчої, працелюбної особистості, цивілізованого господаря своєї Батьківщини і під впливом соціального середовища, і в процесі трудового навчання, спрямованого на вироблення відповідних навичок та вмій професійної педагогічної майстерності, гордості за свою професію.

Завдання трудового виховання: вироблення свідомого ставлення до праці як вищої цінності людини й суспільства; розвиток потреби у творчій праці; виховання діловитості, підприємливості; формування готовності до праці в умовах ринкової економіки.

Екологічне виховання – педагогічна діяльність, спрямована на формування у студентів екологічної культури. Завдання екологічного виховання: формувати в особистості розуміння залежності людини від природи, необхідності жити в гармонії з нею; формувати підвалини глобального екологічного мислення; виховувати почуття відповідальності за природу як національне багатство, основу життя на Землі; формувати активну позицію щодо впровадження норм екологічної культури.

Професійне виховання — це діяльність, спрямована на формування у студентів професійної самосвідомості, ерудиції та компетенції; здатності ставити завдання у педагогічній сфері професійної діяльності та творчо їх вирішувати. Навчально-виховний процес у навчальному закладі є основною ланкою професійного становлення студента. Тому принципово важливо поєднувати теорію та практику, з найбільшою ефективністю передавати студентам необхідний обсяг знань і вмій, навчати їх систематично працювати над собою, уміло користуватися набутими знаннями.

Виховання студента як педагога орієнтовано на розвиток: глибокої зацікавленості, любові до обраної професії, професійної самосвідомості, ерудованості та компетентності; усвідомлення професійного інтересу й відповідальності; – здатності ставити творчі завдання та ефективно їх вирішувати у вибраній сфері професійної

діяльності; готовності приймати нестандартні рішення.

Важливою в цьому процесі є особистість викладача, передусім дисциплін фахового спрямування.

Методика викладання історії педагогіки у ЗВО

д.п.н., проф. Петухова Л.Є.

Пояснювальна записка до курсу

Навчальна дисципліна спрямована на формування у студентів адекватного розуміння процесу педагогічної діяльності, навчання та виховання не як одностороннього, безпосереднього впливу викладача на особистість, а як педагогічної взаємодії суб'єктів спільної діяльності. Основні теоретичні положення, ідеї курсу розглядаються через призму психологічних механізмів, закономірностей, законів природного розвитку людини, її пізнавальної діяльності, становлення особистісних рис, що є умовою творчого пошуку викладачем шляхів, методів, засобів організації педагогічної взаємодії зі студентами, здійснення опосередкованого впливу на особистість у цьому процесі; сприяють кращому подальшому оволодінню методикою психолого-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти.

Мета навчальної дисципліни: оволодіння студентами ґрунтовними знаннями методики викладання історії педагогіки у вищій школі, професійними особливостями викладання дисциплін педагогічного спрямування та управління навчально-виховним процесом у закладах вищої освіти.

Завдання дисципліни:

методичні: знати способи організації та проведення навчально-виховної роботи з курсу «Історія педагогіки» зі студентами ліцеїв, коледжів, закладів вищої освіти; формування вміння організації змістовної самостійної діяльності студентів;

пізнавальні: вивчення вікових та індивідуальних особливостей молоді і врахування їх в організації роботи; ознайомлення студентів з основами компетентнісного підходу до підготовки вчителя початкової школи;

практичні: виготовлення наочних, дидактичних посібників та інших видів методичного забезпечення для різних аспектів роботи; аналіз передового педагогічного досвіду початкової освіти і творче впровадження його у свою роботу; формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів; узагальнення власного педагогічного досвіду та прогнозування щодо його застосування, корекції, поширення; вивчення психолого-педагогічної,

методичної літератури та вдосконалення на її основі власного досвіду (професійного рівня) тощо; ознайомлення з особливостями проектної діяльності майбутнього викладача та використанням інформаційно-комунікаційного забезпечення.

Очікувані результати навчання:

У процесі вивчення курсу «Методика викладання історії педагогіки у ЗВО» студенти здобувають **знання** про: основні поняття методики викладання історії педагогіки у ЗВО; структуру освітнього процесу та вимоги до його організації; мету, зміст, методи, форми організації навчальної діяльності студентів, критерії оцінювання результатів; типи та структуру лекційних і семінарських занять; закономірності та принципи навчання.

Водночас студенти набудуть **уміння**: застосовувати базові знання з історії педагогіки у навчально-виховній діяльності; вивчати педагогічний досвід; досліджувати і впроваджувати інноваційні та інформаційно-комунікаційні технології.

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Андрієвський Б.М. Професійно-наукова підготовка майбутнього вчителя початкових класів: монографія /Б.М. Андрієвський, Л.Є.Петухова. – Херсон: Айлант, 2006. – 176 с.

2. Петухова Л.Є. Інформатичні компетентності майбутнього вчителя початкових класів (В моделі трисуб'єктної дидактики): Навчально-методичний посібник. –Херсон: Айлант, 2010. - 444 с.

Додаткова література:

1. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування /Бібік Н.М. //Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики /Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 47-52.

2. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: Монографія /За ред. Н. Г. Ничкало. – Хмельницький: ТУП, 2002.– 334 с.

3. Енциклопедія освіти /За ред. В.Г. Кременя. – К.: Хрінком Інтер, 2008. – 1040с.

4. История педагогики: учебное пособие [для пед. университетов]: в 2 частях /Под ред. академика РАО А.И.Пискунова. – М.: ТЦ «Сфера», 1997.

5. Кравець В.П. Історія української школи і педагогіки /Кравець В.П. – Тернопіль, 1994. – 358 с.

6. Кремень В.Г. Національна освіта як соціокультурне явище /Кремень В.Г. //Учитель – 1999. – № 11-12. – С. 10-17.

7. Левківський М.В. Історія педагогіки: навчальний посібник /Левківський М.В., Микитюк О.М. /За ред. Левківського М.М. – Харків: ОВС, 2002. – 240 с.

8. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. /[Курлянд З. Н., Хмелюк Р. І., Семенова А. В., Бартенева І. О., Богданова І. М.] /За ред. З. Н. Курлянд. – 3-є вид., перероб., доп. – К.: Знання, 2007. – 495 с.

Інтернет-ресурси:

Web-мультимедіа енциклопедія «Історія педагогіки» - webhp.ksu.ks.ua/joomla/index.php

План-схема побудови відповіді

1. Чітке визначення сутності поняття, явища чи процесу, що розглядається.

2. Аналіз основних характеристик поняття, явища.

3. Розкриття змісту педагогічного завдання, що пов'язане з поняттям.

4. Стислий підсумок (резюме).

Зразок орієнтовної відповіді

Питання. *Ретроспективний аналіз соціально-педагогічних досліджень професійної підготовки вчителя.*

В умовах інтеграції України в європейську спільноту, реформування системи освіти зростає роль учителя як одного з факторів реалізації державної стратегії формування інтелектуального та духовного потенціалу нації.

Підготовка вчителя є складним психолого-педагогічним механізмом з притаманним тільки йому змістом, ієрархією структурних елементів, формами відносин, причинно-наслідковими зв'язками, суб'єкт-суб'єктними взаємодіями, особливостями навчально-виховного процесу, засобами вирішення локальних і системних суперечностей. У процесуальному плані вона здійснювалася поступово, підпорядковуючись загальній логіці професійної підготовки, що передбачає реалізацію системоутворюючих цілей формування особистості майбутнього вчителя. У функціональному розумінні ця підготовка, як відомо, складається з виховної, освітньої й управлінської підсистем. Змістовий її аспект має відповідну структуру, яка базується на своїх принципах, формах, методах діяльності. На теоретико-методологічному рівні – це окрема галузь педагогіки вищої школи,

яка дотримується чіткого алгоритму дії, абстрагуючись від конкретних умов дійсності.

В генезі педагогічної професії умовно виділяють чотири етапи (допрофесійний, умовно професійний, власно професійний, та сучасний). Так, у період первісного суспільства педагогічної професії не існувало. Навчання та виховання здійснювалось завдяки допомозі старших молодшим з метою виживання. На пізніх етапах первісного суспільства виникає спеціально побудована педагогічна діяльність, яка мала архаїчний характер.

Наступний етап (умовно професійний) розпочинається з виникнення приватної власності, коли суспільне виховання відкриває перспективи розвитку сімейного. З появою писемності у рабовласницьку епоху виділяються спеціальні групи людей, які професійно займаються освітою (Давній Схід, Греція, Рим). У період Середньовіччя професійна педагогічна діяльність знаходилась у залежності від християнської релігійної діяльності. У XII-XIII сторіччях виникають університети.

На етапі власно професійному зароджуються капіталістичні відносини. Педагогічна професія має масовий характер, виникають педагогічні спеціальності та спеціалізації. Для періоду XX століття характерним є пошук альтернативних традиційній форм та методів навчання та виховання.

У педагогічній енциклопедії під професійною підготовкою розуміється сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, що забезпечують можливість успішної роботи з певної професії.

Інші довідкові джерела розглядають професійну підготовку як здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю. У педагогічному енциклопедичному словнику подається наступне визначення: професійна підготовка – система професійного навчання, яке за мету має прискорене придбання навичок, необхідних для виконання роботи.

Майбутній учитель має бути носієм широкого спектру загальнолюдських цінностей. У цьому процесі особлива роль відводиться викладачам, які мають допомогти студенту обрати стратегію опанування освіти у двох стрижневих напрямках. По-перше, це становлення особистості майбутнього вчителя у всій сукупності його індивідуальних якостей і, по-друге, та конкретна сфера соціального досвіду, яка надалі стане засобом і змістом його професійно-педагогічної взаємодії з вихованцями. Йдеться

насамперед про традиції як специфічну форму діалогу поколінь. Вони не тільки передають життєвий досвід одного покоління іншому, не просто зберігають соціальну інформацію, але передають цілий життєвий світ і його соціокультурні фрагменти іншому поколінню.

Відтак, аналіз сучасного стану підготовки вчителів початкової школи засвідчує, що ця проблема залишається актуальною як для педагогічної науки, так і для практики роботи школи. Незважаючи на значні досягнення в галузі відтворення кадрового педагогічного потенціалу для початкової ланки, залишається відкритим питання удосконалення змісту, організаційних форм і методів модернізації цього процесу, реалізації сучасної освітньої концепції. Останні передбачають широке використання інформаційно-комунікаційних технологій, раціональне поєднання традиційних та інноваційних методів, актуалізації ціннісної сфери студентів, мотивації, одержання знань, умінь і навичок.

III БЛОК-МОДУЛЬ **«ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН ПОЧАТКОВОЇ** **ШКОЛИ»**

Технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури» в початковій школі

д.п.н., проф. І.А. Нагрибельна

к.п.н. доц. Л.Г.Сугейко

Пояснювальна записка до курсу

Державний екзамен із курсу «Технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури» в початковій школі» має на меті перевірити фахову підготовку майбутніх учителів початкових класів упроваджувати педагогічні технології в освітній процес відповідно до вимог Державного стандарту, сучасних концепцій освітнього процесу, Нової української школи. Сьогодення потребує від учителя високого професіоналізму, володіння сучасними технологіями навчання. У зв'язку із зазначеним постає проблема підвищити рівень викладання української мови та літературного читання у початковій школі з урахуванням компетентнісного підходу.

Водночас із предметною підготовкою у процесі навчання студенти опанували ключові компетентності, які передбачають їхній особистісний, соціальний та інтелектуальний розвиток.

Метою навчальної дисципліни є оволодіння майбутніми вчителями початкової школи методикою застосування сучасних освітніх технологій для подальшого використання їх в практичній діяльності.

Завдання дисципліни:

методичні: оволодіння студентами концептуальними і теоретичними положеннями про сучасні навчальні технології, державні документи, що регламентують процес навчання української мови і літературного читання у початковій школі; розгляд найефективніших методів, прийомів використання педагогічних технологій в освітньому процесі з урахуванням компетентнісного підходу у підготовці вчителя початкової школи;

пізнавальні: ознайомлення студентів із різноманітними інноваційними технологіями навчання, методикою їх використання на уроках української мови і літературного читання у початковій школі, усвідомлення практичної значущості теоретичних знань для творчої педагогічної діяльності вчителя.

практичні: підготовка студентів до моделювання уроків

української мови і літературного читання з використанням різних навчальних технологій;

- формування практичних умінь і навичок використовувати сучасні навчальні технології на уроках української мови та літературного читання у початковій школі; створення комфортних умов для впровадження технологій; креативного підходу до організації структури уроку, спроможність генерувати незвичні ідеї, швидко розв'язувати проблемні ситуації;

- дослідження практики роботи кращих учителів шкіл щодо застосування інтерактивних технологій у мовній підготовці молодших школярів.

Очікувані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати методологічні та лінгвістичні основи технології мовної освіти молодших школярів; державні та програмні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів початкової школи; методику використання освітніх технологій у мовній освіті молодших школярів; особливості технології сучасного уроку української мови та літературного читання; основи особистісно-орієнтованого навчання, вміння пов'язувати виучуваний матеріал і систему роботи на уроках української мови із знаннями з педагогіки, психології, лінгвістики, тощо; моделювати урок із застосуванням різних технологій, складати його план-конспект; використовувати найновітніші досягнення науковців, досвідчених учителів; застосовувати найефективніші методи і прийоми навчання української мови та літературного читання.

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : підручник / І. М. Дичківська. - 2-ге вид., доповн. - К. : Академвидав, 2012. – 352 с.
2. Інноваційні технології в початковій школі / Упоряд. О.Кондратюк.-К.: Шк. світ, 2008. – 112 с.
3. Інтерактивні технології навчання у початкових класах / І.І. Дівака. – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 180 с.
4. Інтерактивні технології при вивченні української мови / Р. Оришин, Л. Залюбовська. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 80 с.
5. Метод проектів у початковій школі / Упоряд. О. Кондратюк.– К.: Шк. світ, 2007. –128 с.
6. Педагогічні технології навчання української мови та

літературного читання в початковій школі: навчально-методичний посібник / за наук. ред. Чабановської М.І. – Тернопіль: Мальва-ОСО, 2015. – 188 с.

7. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. – К., 2002. – 135 с.

8. Шляхтун П.П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін: навч. посіб. / П.П.Шляхтун. – К.: ВЦ «Академія», 2011. – 224с.

9. Як підготувати та провести ефективний тренінг: практичний poradnik / С.В. Івашнова. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 80 с.

Додаткова література

1. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі: / К.О.Баханов. Монографія.-Запоріжжя: Просвіта, 2000.-160с.

2. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи / упоряди. Стребна О. В., Соценко А, О. – 8-е вид. – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 174 с.

3. Освітні технології: Навч.-метод. посіб./ О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.

4. Падалка О.С. та інші. Педагогічні технології. / О.С.Падалка. – К.: Українська енциклопедія, 1995. – С. 129.

5. Чепіль М.М. Педагогічні технології : навч. посіб. / М.М. Чепіль, Н.З. Дудник. – К. : Академвидав, 2012. – 224 с.

Інтернет-ресурси

1. Міністерство освіти і науки України - <http://www.mon.gov.ua/>

2. Приклади існуючих технологій навчання - <http://users.kpi.kharkov.ua/lre/bde/ukr/pd/8examples.htm>

3. Проект "Сучасний урок української мови в початковій школі" - http://kalashnikova.ucoz.ua/publ/proekt_quot_suchasnij_urok_ukrajinskoji_movi_v_pochatkovij_shkoli_quot/1-1-0-5

4. Реферати: Сучасні освітні технології - <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=65086> –

4. Сокурєнко О. Ігрові педагогічні технології у початковій школі <http://www.moippo.mk.ua/attachments/article/62/soc1.pdf>

План-схема побудови відповіді

1. Визначення основних теоретичних засад методу проєктів (пояснення терміну, історична довідка щодо появи проєктів).

2. З'ясування ключових положень питання (класифікація та типологія проєктів, характерні ознаки методу проєктів).

3. Розкриття структури діяльності вчителя та учнів під час роботи над навчальним проєктом.

4. Стислий підсумок (резюме).

Зразок орієнтовної відповіді

Питання. *Проєктні технології на уроках української мови та літературного читання.*

На сучасному етапі розвитку освіти планування та організація уроків повинна відбуватися з використанням різноманітних методів, прийомів та технологій.

Метод проєктів – це система навчання, у процесі якої учні здобувають знання шляхом планування і виконання практичних завдань (проєктів), які поступово ускладнюються. Цей метод набув поширення в кінці XIX – XX ст. Він пов'язувався з ідеями гуманістичного спрямування у філософії і освіті, розроблений американським філософом і педагогом Дж. Дьюї, а також його учнем В.Х. Кілпатріком. Дехто з дослідників пов'язує виникнення методу проєктів з ім'ям американського педагога

Е. Паркхерста, який розроблявся з 1919 року у місті Дальтон, і тому був відомий під назвою «Дальтон-план». На сучасному етапі навчання створюються умови для застосування цього методу в практичну діяльність вчителів.

Метод проєктів розглядають як 5 П: постановка проблеми, планування, прогнозування, підготовка, представлення продукту. Використання проєктної технології вимагає від вчителя гарної підготовки та знань методики створення проєкту в початковій школі.

Функції методу проєктів:

1) пізнавальна (під час проєктування учні здобувають нові знання та вміння);

2) ціннісно-орієнтаційна (спрямованість діяльності людини на певні цінності називається ціннісною орієнтацією);

3) комунікативна (навички спілкування в групі, необхідність презентувати результати діяльності з проєктування);

4) практична (діяльнісний аспект проєктування);

5) функція гуманізації (особистість учня стає епіцентром діяльності вчителя);

6) критеріально-оціночну (зовнішнє оцінювання й оцінювання вчителем відбуваються за встановленими заздалегідь критеріями).

Тип проєкту визначається за такими типологічними ознаками:

- Домінуючий у проєкті вид діяльності: дослідницька, пошукова, творча, рольова, прикладна (практично-орієнтована) і т. ін.
- Предметно-змістовий напрямок: монопроєкт (у межах однієї галузі знань); міжпредметний або надпредметний проєкт.
- Характер координування проєкту: безпосередній (жорсткий, гнучкий), прихований.
- Характер взаємозв'язків (серед учнів одного класу, школи, району, міста, регіону, країни, різних країн світу).
- Кількість учасників проєкту.
- Тривалість проєкту: короткотривалі, середньотривалі, довготривалі.

У початкових класах на уроках української мови та літературного читання доцільно використовувати метод проєктів починаючи з 1 класу. Головним завданням вчителя є навчити дітей чітко планувати та структурувати матеріал. Обираючи тему проєкту вчитель повинен враховувати вікові та фізіологічні особливості учнів, насиченість та цікавість матеріалу.

На уроках української мови можна запропонувати такі теми для проєктної діяльності: історія виникнення назв чисел (під час опрацювання числівника), джерела та походження фразеологізмів, написання творів, казок про одну з частин мови тощо.

На уроках читання проєктна діяльність повинна займати чільне місце у навчально-виховному процесі. Можна запропонувати такі теми: історична довідка про одного з письменників, походження творів усної народної творчості, ілюстрування одного з вивчених творів, бібліотека моєї сім'ї, інсценізація казок або елементів обрядової творчості.

Проєктна діяльність учнів сприяє розвитку комунікативної сумісності, психологічної контактності, почуття самоповаги; навчає розуміти людей; підвищує пізнавальну та творчу активність на уроках української мови і таким чином дозволяє наблизити навчальний процес до життя, робить навчання учнів цікавим і змістовним, а процес набуття знань простим і доступним. Ці знання, уміння й навички допомагають вже сьогодні дитині розв'язати її нагальні життєві проблеми, що знадобляться і в майбутньому дорослому житті.

Технології навчання освітньої галузі «Математика» в початковій школі

к.п.н., доц. І.М. Раєвська

Пояснювальна записка до курсу

Метою навчальної дисципліни є оволодіння майбутніми вчителями початкової школи технологічною компетентністю для подальшого використання в практичній діяльності на уроках математики.

Завдання дисципліни:

теоретичні: ознайомлення студентів з концептуальними і теоретичними положеннями про сучасні навчальні технології в початковій школі, формування знань щодо моделювання уроків математики за різними навчальними технологіями;

практичні: формування практичних умінь і навичок використання сучасних навчальних технологій на уроках математики в початковій школі. Підготовка студентів до моделювання уроків математики за різними навчальними технологіями.

Очікувані результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- вільно орієнтуватися у спектрі педагогічних технологій початкової школи;
- прогнозувати й проектувати педагогічні умови впровадження педагогічних технологій;
- використовувати активні методи навчання при плануванні і проведенні різних видів навчальної діяльності;
- моделювати урок математики за різними технологіями;
- застосувати диференційовані завдання на різних етапах уроку;
- використовувати ігровий підхід для розвитку вмінь XXI століття;
- володіти прийомами пізнавальної активізації молодших школярів.

Студенти повинні знати:

- структуру Державного стандарту, зміст освітньої галузі «Математика»;
- прийоми організації співробітництва на уроці;
- способи формування загальнонавчальних умінь і навичок молодших школярів;
- особливості організації диференційованого навчання;
- особливості організації ігрової діяльності на уроці.

Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2004. –352 с.
2. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. /Авт.-уклад.: О.Пометун, Л.Пироженко. –К.: АПН, 2002. –136 с.
3. Коваль Л. В. Сучасні технології навчання освітньої галузі «Математика» в початковій школі / Л. В. Коваль, Т. В. Ніконенко // Сучасні технології навчання в початковій школі: питання та відповіді / За ред. д. п. н., проф. Л. В. Коваль, д. п. н., проф. А. М. Крамаренко. – Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2016. – С. 27-47.
4. Михайлова Э. А. Кейс и кейс-метод. – М.: Центр Марк. исслед. и менеджд., 1999. – 206 с.
5. Нова українська школа: poradnik для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. –К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
6. Онопрієнко О.В. Управління проектною діяльністю молодших школярів. Навчання і виховання учнів 4 класу: Методичний посібник для вчителів / Упор. О.Я. Савченко – К. : Видавництво «Початкова школа». – 2005. – С. 53- 64.
7. Освітні технології: Навч.-метод. посібн. / За ред. О.М.Пехоти. –К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
8. Пометун О.І. та ін.. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / Олена Пометун. –К.: А.С.К., 2003. –192с.
9. Селевко Г.К. Современные образовательные технологи / Г.К. Селевко. –М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
- 10.Эрдниев П.М. Укрупнение дидактических единиц в обучении математике: [книга для учителя] / П.М. Эрдниев, Б.П. Эрдниев. – М.: Просвещение, 1986. – 255 с.

Додаткова література

1. Комар О.А. Інтерактивні технології – технології співпраці // Початкова школа. –2004. –№9. –С.5-7.
2. Окунев А.А. Как учить не уча / А.А. Окунев. – СПб, 1996. – 448 с.
3. Фадєєва Т.О. Інноваційні технології навчання математики у початкових класах: [навчально-методичний посібник для студентів психолого-педагогічного факультету педагогічного університету] / Т.О. Фадєєва. – Кіровоград: Авангард, 2011. – 95 с.

Інтернет-ресурси

1. Основи кейс-технологій в освітньому процесі школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/1203-qqq-17-m2-08-02-2017-osnovi-keys-tehnology-v-osvtnomu-protses-shkoli>

2. Формирование самоконтроля в процессе обучения математике по системе Д.Б.Эльконина – В.В.Давыдова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://vyksa-school-8.narod.ru/kon.htm>

3. Репкина Г.В. Оценка уровня сформированности учебной деятельности / Г.В. Репкина, Е.В. Заика // Куатор. Все лучшее студентам. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://quator.ru/all-materials/item/7172-repkina-gv-zaika-ev-otsenka-urovnya-sformirovannosti-uchebnoy-deyatelnosti>

План-схема побудови відповіді

1. Чітке визначення сутності технології.
2. Аналіз основних її характеристик.
3. Особливості застосування технології на уроках математики в початкових класах.
4. Стислий підсумок.

Зразок орієнтовної відповіді

Питання. *Ігрова навчальна технологія під час навчання математики.*

Ігрова навчальна технологія – це системний спосіб організації навчання, спрямований на оптимальну побудову освітнього процесу та реалізацію його завдань. Він заснований на діяльнісному підході, що забезпечує школяреві позицію суб'єкта власного учіння, інтенсифікацію навчально-пізнавальної діяльності, генералізацію знань і вмінь учнів з метою використання їх у нестандартних умовах.

Ігрова технологія є цілісною освітньою діяльністю, яка охоплює певну частину навчального процесу і об'єднана загальним змістом, сюжетом, персонажем (персонажами). При цьому ігровий сюжет розвивається паралельно основному змісту навчання, допомагає активізувати його.

Ігрова діяльність на сучасному уроці може використовуватися як:

- самостійна технологія для засвоєння поняття, теми або розділу навчального предмету;
- елемент більш загальної технології;
- урок (заняття) або його частина (вступ, пояснення, закріплення, контроль):

- а) весь урок будується як сюжетно-рольова гра;
 - б) структурний елемент;
 - в) багаторазове створення ігрових ситуацій під час уроку.
- в якості позаурочної роботи.

Педагогічні ігри на відміну від ігор регламентуються чітко визначеними цілями навчання і відповідним їм педагогічними результатами, які можуть бути обґрунтовані в явному вигляді і характеризуватися навчально-пізнавальною спрямованістю.

Виділяють педагогічні ігри за: дидактичними цілями; організаційною структурою; віковими можливостями їх використання; специфіки змісту.

Перед проведенням гри вчитель повинен чітко усвідомлювати етапи створення гри:

- вступна частина (мета ігрового завдання);
- підготовча частина (правила гри);
- гра (постановка завдань, саме гра);
- аналіз результатів, підведення підсумків.

Функції ігрової діяльності (за Н. Кудикиною): збагачення емоційно-почуттєвої сфери, забезпечення основ здоров'я, креативна, адаптаційна, діагностувальна, мотиваційна, розвивальна, виховна, навчально-пізнавальна, коригувальна.

Особливості реалізації ігрових ситуацій на уроці математики:

1. Визначення поетапного розподілу ігор та ігрових моментів в системі інших видів діяльності на уроці.

2. Встановити доцільність ігрової діяльності на різних типах уроків та в їх системі.

3. Сформулювати навчальну, розвивальну і виховну мету, кожна з яких спрямована на розв'язання завдань, визначених програмними вимогами з математики.

4. Продумувати використання ігрового обладнання (геометричні фігури, предметні малюнки, картки з математичною символікою та ін.).

5. Визначити особливості педагогічного керівництва ігровою діяльністю, методику її проведення.

Складові дидактичної гри (за О. Савченко): дидактичне завдання, ігровий задум, ігровий початок, ігрові дії, правила дидактичної гри та підбиття підсумків гри.

6. Поєднувати ігровий (мотиваційна складова) та навчально-процесуальний компоненти (змістова, процесуально-операційна та контрольна-оцінна складові ігрової діяльності).

Результативність педагогічних ігор залежить від систематичності їх використання та цілеспрямованості ігор у поєднанні з дидактичними вправами.

*Технології навчання освітніх галузей «Природознавство»,
«Суспільствознавство» в початковій школі*

к.п.н., доц. Н.М. Борисенко

Пояснювальна записка

Метою навчальної дисципліни є формування професійної компетентності майбутніх педагогів початкової школи та засвоєння ними науково-теоретичних та організаційно-методичних засад впровадження навчальних технологій природничої освіти та формування громадянських якостей учнів.

Завдання дисципліни: розкриття теоретичних основ технологій викладання природничої та суспільствознавчої галузі початкової школи, сучасних досягнень технологій навчання природознавства та суспільствознавства в Новій українській школі, перспективного досвіду їх викладання у закладах освіти різних типів; формування методичних вмінь і навичок із розроблення та застосування різних педагогічних технологій, розвиток самоосвіти та самовдосконалення, формування професійних вмінь опрацювання теоретичного та практичного матеріалу біологічної та суспільствознавчої спрямованості, уміння використовувати педагогічні технології в процесі навчальної роботи з учнями, формуванні навичок організації дослідницької діяльності; стимулювання впровадження інноваційних технологій навчання в процесі формування громадянської та природознавчої компетентності учнів; формування мотивації ефективного використання майбутніми педагогами педагогічних технологій в освітньому процесі початкової школи.

Очікувані результати: набуття студентами загальних і фахових компетентностей, що має виявитися у відповідних знаннях, уміннях, навичках та здатностях, а саме:

- знати концепцію національної освіти на сучасному етапі, принципи та зміст природознавчої та суспільствознавчої складової початкової освіти;

- знати закономірності та принципи оптимізації процесу навчання природознавства та суспільствознавства початкової школи засобами педагогічних та інформаційних технологій.

- застосовувати новітні педагогічні технології навчання під час викладання освітніх галузей «Природознавство» та

«Суспільствознавство»

- мати потребу і бути готовими теоретично і практично забезпечувати всебічний розвиток особистості, формувати повноцінну особистість з розвиненим почуттям національної гідності, здатну творчо мислити й активно діяти відповідно до положень Всесвітньої Декларації прав людини, Конституції і законів України;

- працювати над формуванням екологічної культури, милосердя, виробляти вміння і навички аналізу процесів у суспільстві, відстоювати особисту позицію і аргументувати власні переконання, дотримуючись культури спілкування;

- бути здатним самостійно опановувати нові знання, критично оцінювати набутий досвід з позицій останніх досягнень методики початкової освіти.

- мати здатність до розробки власних шляхів викладання природознавства, дисципліни «Я у світі» та курсу «Я досліджую світ» початкової школи, здатність до оволодіння науковим мисленням у галузі природничих та суспільствознавчих наук, виконання дослідницької роботи, аналізу наукової літератури,

- мати здатність адекватно оцінювати навколишню екологічну та соціальну дійсність на основі повноти знань про неї;

- володіти техніками обрання та створення необхідних для підтримки навчального процесу ІТ – засобів;

- оптимально використовувати технологічні знання та можливості педагогічних технологій (особистісно-орієнтованої, розвитку критичного мислення, проектної та ін..) в системі формування громадянської культури учнів початкової школи.

- бути здатним будувати ефективні комунікативні дії в різних ситуаціях, знаходити інформацію в невизначеній ситуації й упевнено будувати свою поведінку для досягнення балансу між своїми потребами, очікуванням, сенсом життя і вимогами соціальної дійсності, мати уміння задовольняти бажання, спираючись на суспільні норми;

- мати здатність до аналізу процесів у суспільстві, здатність відстоювати особисту позицію і аргументувати власні переконання, дотримуючись культури спілкування;

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Беремо участь у демократії: плани уроків з ОДГ/ОПЛ для старших класів середньої школи / Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вайдінгер.

– Пер. з англ. та адапт. Л. І. Паращенко, Ю. О. Молчанової; заг. ред. укр. версії: Н. Г. Протасова. – К. : Основа, 2016. – Т. 4. – 294 с.

2. Виховання ціннісного ставлення до людини у молодших школярів. Х.: Вид.груп «Основа, 2013. -93с. Вип.11 (119)). / упорядник О.П.Третяк. Садкіна В. І.

3. Людина і світ з методикою навчання: теорія і практика. [навчально-методичний посібник]. / Н.М.Борисенко.- Херсон: Айлант, 2016. -186

4. МаценкоН.М., Свір Н.В. Вчимося вчитися та критично мислити. Нестандартні завдання за темами тижнів до курсу «Я досліджую світ».1 клас. Х.: Вид. група «Основа», 2018.

5. Садкіна В. І. 101 цікава педагогічна ідея. Як зробити урок цікавим./ Х.: Вид. група «Основа», 2008.— 88 с.

6. Терно С.О. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти Запоріжжя : Просвіта, 2009.- 268с.

7. Ярош Г.С., Седова Н.М.Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології розвитку критичного мислення. – Х: Вид.група «Основа», 2005.- 240с.

Додаткова література

1. Ванжа С.М. Вивчаємо вірші за допомогою мнемотехніки. Стаошій вік /С.М. Ванжа –Харків: Вид-во «Ранок», 2018. - 64с.

2. ХиминецьВ.В., Кірик М.Ю. Інновації в початковій школі. / В.В. Химинець, М.Ю. Кірик– Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 312с.

3. Чесноти класної спільноти.Сучасні форми виховної роботи.1-клас./ авт..упоряд.І.В.Оніщенко, - Х.: Вид.група «Основа», 2019. 141с.

Інтернет-ресурси

1. Видеоурок.золотые правила учительской похвалы. [Електронний ресурс].- Режим доступу <http://www.youtube.com/watch?v=wGAGDWUT9cs>

1. Державний стандарт загальної початкової освіти. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.htm>

2. Основи кейс-технологій в освітньому процесі школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/1203-qqq-17-m2-08-02-2017-osnovi-keys-tehnology-v-osvtnomu-protses-shkoli>

3. Сайт «Освітняська мережа України» – www.ednu.kiev.ua.

4. Сайт Дитячого фонду ООН (UNICEF) [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.unicef.org](http://www.unicef.org)

План-схема побудови відповіді

1. Визначення поняття чи явища, про яке йдеться у питанні (за потреби пояснення терміну).
2. З'ясування та обґрунтування ключових положень питання (якщо треба вказати різні точки зору на аналізовану проблему).
3. Підтвердження основних положень відповіді конкретними прикладами.
4. Стислий підсумок (резюме).

Зразок орієнтовної відповіді

Питання: *Основні принципи екологічної освіти та виховання.*

Аналіз практики діяльності закладів вищої освіти дозволив визначити ряд традиційних дидактичних принципів, що є визначальними у формулюванні мети і завдань та провідними у здійсненні екологічної освіти і виховання. У логічній єдності з дидактичними принципами визначаються специфічні принципи екологічної освіти, а саме: принцип цілісності, принцип неперервності (систематичності), принцип інтегративності, принцип взаємозв'язку краєзнавчого і національного підходів у розкритті проблем екології, принцип гуманізації стосунків між людиною і природою, принцип практичної спрямованості.

В окрему групу принципів екологічної освіти і виховання виділено принципи, які найбільш повно забезпечують умови поєднання інтегрованого впливу на інтелектуальну, емоційну, волюву і діяльні сферу особистості. Саме єдність наукових знань про геосоціоприродні системи з емоційним сприйманням та переживанням наслідків екологічних проблем, свідками яких є студенти, породжує в їх свідомості стійке бажання не тільки активно діяти у напрямку з охорони довкілля, але й займатися екологопедагогічною діяльністю. Тому, враховуючи, що освітній процес має особистісно-орієнтований характер, а природоохоронна робота - конкретне спрямування на розв'язання місцевих екологічних проблем, Г. Пустовіт, пропонує виділяти наступні принципи:

- спрямованості на розвиток емоційно-ціннісної сфери особистості;
- спрямованості на розвиток діяльнісно-практичної сфери особистості;
- доцільності поєднання форм, методів та засобів навчання й виховання відповідно до змісту й завдань екологічної освіти і виховання;
- забезпечення ефективних умов реалізації особистісно-

орієнтованих завдань екологічної освіти і виховання.

Принцип цілісності сприяє формуванню у майбутніх вчителів розуміння єдності і цілісності соціокультурного і соціоприродного середовища, взаємозв'язку і взаємозалежностей його складових у процесах і явищах, що відбуваються в них; розкриттю місця і ролі людини, а також її діяльності у навколишньому середовищі у двох якостях - як біологічно залежної одиниці і як могутньої геологічної сили.

Принцип неперервності сприяє формуванню стійкого інтересу й потреби в постійному поповненні знань та удосконаленні практичних умінь і навичок екологічно доцільної поведінки і діяльності в навколишньому середовищі.

Принцип варіативності запровадження поліваріантності і різнорівневості навчальних програм, поглиблення і розширення їх практичної спрямованості, диференціації й індивідуалізації як навчальної, так і конкретної природоохоронної роботи сприяє ефективному розвитку інтелекту, духовному зростанню.

Принцип інтегративності є одним з провідних принципів конструювання змісту екологічної освіти і виховання.

Принцип локальності в розкритті екологічних проблем. Реалізація цього принципу в навчально-виховному процесі навчального закладу забезпечується сукупним застосуванням у логічній єдності дидактичних принципів навчання: науковості, системності і послідовності, доступності та наочності, що сприяє формуванню комплексного і водночас цілісного уявлення про динаміку проблем взаємодії людини зокрема та суспільства в цілому з навколишнім середовищем на локальному (місцевому) рівні.

Спрямованість на розвиток емоційно-ціннісного ставлення особистості до природи. Реалізація цього принципу в навчально-виховному процесі спрямовується на створення педагогічних умов систематичного і послідовного впливу на особистість з метою формування не лише інтелектуальних, а насамперед, емоційних і моральних якостей, як взаємопов'язаного процесу, що здійснюється не у відриві від природи, а у безпосередньому спілкуванні з нею.

Принцип спрямованості на розвиток діяльнісно-практичної сфери особистості є одним із провідних принципів реалізації на практиці здобутих знань екологічного змісту, що логічно поєднує системність, наступність, доступність і цілісність процесів навчання і виховання особистості, забезпечує унікальні умови для безпосередніх контактів учнів різного віку з об'єктами природи, реалізації їхніх

інтересів, потреб та запитів у практичному вивченні і безпосередній участі в її охороні.

Принцип доцільності поєднання форм, методів та засобів відповідно до змісту і завдань екологічної освіти і виховання розкриває сутність процесу ефективного визначення і застосування в навчально-виховному процесі позашкільних навчальних закладів форм, методів і засобів екологічної освіти і виховання учнів.

Таким чином, перед освітою поставлено завдання формування відповідального ставлення до природи на основі екологічної свідомості кожної людини і суспільства в цілому. Цей особливий тип відношення виявляється в системі духовних цінностей, у всіх видах і результатах людської діяльності, пов'язаних з пізнанням і перетворенням природи.

IV БЛОК-МОДУЛЬ **«ДИСЦИПЛІНИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ»**

Спеціалізація: англійська мова

Англійська мова з методикою навчання

к.ф.н., доц. Л.М. Покорна, к.ф.н., доц. І.В. Валусєва

Пояснювальна записка

Метою навчальної дисципліни є всебічне вивчення мовних одиниць, засобів їх поєднання, їх функціонування та засвоєння синтаксичних зв'язків та відношень на рівні словосполучень та речень; підготувати майбутніх учителів початкових класів до здійснення англомовної освіти молодших школярів, формування теоретико-методичної бази знань з методики викладання англійської мови в початкових класах та практичних навичок їх використання в навчально-виховному процесі початкової школи, розвиток мотивації студентів до професійного самовдосконалення в аспекті основних завдань курсу.

Завдання дисципліни: забезпечити майбутніх учителів початкових класів знаннями про загальні та спеціальні закономірності процесу навчання іноземної мови як засобу спілкування, освіти, виховання й розвитку, яка включає, крім методичних знань, також знання суміжних з методикою наук психолого-педагогічного й філологічного циклів, і на цій основі сформулювати уявлення про зміст і структуру педагогічної діяльності вчителя; ознайомити студентів з найбільш відомими методичними напрямками, системами і методами, формами та засобами навчання англійської мови; сформулювати уявлення про наукове дослідження в методиці викладання англійської мови в початкових класах; поглибити систему знань та уявлень студентів щодо позакласної роботи з англійської мови в початковій школі; розвивати творче методичне мислення; вміння планувати та організовувати англомовну освіту молодших школярів, здійснювати контроль навчальних досягнень учнів та аналіз власної педагогічної діяльності; підготувати студентів до формування необхідних англомовних компетентностей молодших школярів, до співпраці з батьками щодо організації англомовної освіти дітей; залучити майбутніх учителів до читання спеціальної науково-методичної літератури та інших джерел професійного саморозвитку.

Очікувані результати навчання

У процесі вивчення курсу студент повинен знати:

- історію формування та розвитку англійської мови, у тому числі

становлення фонетичної системи, розвиток граматичної системи та словника;

- сучасний стан науки про фонетичний склад англійської мови;
- теоретичні основи англійської вимови, необхідні для формування артикуляційних вмінь та навичок;
- повну лінгвістичну класифікацію голосних і приголосних звуків;
- загальну інформацію про зміни звуків у мовленнєвому потоці;
- значення внутрішніх та екстралінгвістичних факторів, статички та динаміки у синхронії та діяхронії англійської мови;
- особливості стилістичної диференціації словникового складу сучасної англійської мови та функціонально-стилістичної диференціації мови в цілому;
- етимологію словникового складу, основні категорії та типи словотворення в англійській мові;
- основні структури та семантичні особливості фразеологічних одиниць сучасної англійської мови;
- системний характер лексичних явищ, їх тісний зв'язок та взаємозв'язок з граматичною будовою мови;
- граматичний ряд англійської мови як системи, частини якої взаємопов'язані певними взаємовідношеннями різного ступеню складності;
- сучасні методи лінгвістичного дослідження; різні інтерпретації проблемних явищ, їх різне трактування з аргументацією вибраної точки зору;
- основи методики викладання англійської мови, особливості навчання англійської мови;
- сучасні концепції навчання іноземної мови;
- цілі, завдання та умови навчання іноземної мови у різних школах;
- сучасні методи, прийоми, форми навчання різних видів мовленнєвої діяльності;
- специфіку навчання іноземної мови в різних типах середніх навчальних закладів.

Студент повинен вміти:

- супроводжувати відповідь на питання прикладами;
- показати зв'язок теоретичного курсу з методикою викладання;
- орієнтуватися в різних напрямках розвитку теоретичної науки, у методах аналізу, підходах до мовного матеріалу;
- показати вміння аналізувати різні підходи до мовного матеріалу;
- показати вміння аналізувати різні підходи до вивчення теорети-

чних тем та практичного досвіду;

- розвивати інтелектуальну та емоційну сфери особистості учня на матеріалі іноземної мови;

- планувати і творчо конструювати процес навчання іноземної мови з урахуванням типу середнього навчального закладу, а також індивідуально-психологічних особливостей учнів.

Список рекомендованих джерел **Теоретичний курс**

Основна література:

1. Расторгуева Т.А. История английского языка; Учебник для вузов. - М.: Высш. шк., 2010. -347 с.

2. Расторгуева Т.А. Курс лекций по истории англ. языка. - Вып. 1,2; Учеб. пос. для ин. -в ин. языков. - М.: Высш шк., 2010. – 206 с.

3. Расторгуева Т.А. Курс лекций по истории англ. языка. Вып. 3,4; Учеб. пос. для ин. -в ин. языков. - М.: Высш шк., 2003.-206 с.

4. Расторгуева Т.А. Очерки по исторической грамматике англ. языка: Учебное пос. для вузов по спец. "Ин. яз." - М.: Высш. шк., 2001. - 160с.

5. Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка: Учеб. пос. для пед. ин-тов. - М.: Высш. шк., 2001.-223 с.

6. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка: Учебник для ин-тов и фак. иностр. языка. - 3-е изд., доп.- М.: Высш. шк., 1986.-295 с.

7. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка: Учеб. пос. для ин-тов и фак. иностр. яз.- М.: Высш. шк., 1986.-336с.

Додаткова література:

1. Мостовой М.І. Лексикологія англійської мови: Підручник для ін-тів і фак. ін. мов.-Х.: Основа, 1993.-256с.

2. Раєвська Н.М. Лексикологія англ. мови: Підручник для вузів.-4-е вид., доп.-К.: Вища школа., 2009.-302с.

3. Леонтьева С.Ф. Теоретич. фонетика англ. яз.: учеб. пос. студ. вузов - 2-е изд. доп. М.: Высш. шк., 1988.- 271с.

4. Теор. фонетика англ. яз., учеб. пос. для ин. языков / М.А. Соколова и др.-М.: 1991.-240с.

5. Бархударов А.С. Очерки по морфологии современного английского языка.- М.:Высш.школа, 2007.- 443с.

6. Блох М.Н. A course in the theoretical English grammar. – М.: Высш.школа, 2003.- 384 с.

Інтернет-ресурси:

<http://www.onestopenglish.com/section.asp?sectionType=listssummary&catid=58111>

<http://www.macmillandictionaries.com/resources/e-lessons/e-lessons.htm>

<http://www.teachingenglish.org.uk/try/links/pronunciation>

<http://iteslj.org/Techniques/Dalton-Pronunciation.html>

<http://www.teachingenglish.org.uk/try/links/Dictionaries-and-Encyclopedias>

Англійська мова з методикою навчання**Основна література:**

1. Бігич О.Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи: Навчальний посібник. – К.: Ленвіт, 2006. – 200 с.

2. Бігич О.Б. Планування уроку англійської мови в початковій школі: посібник / О.Б.Бігич. – К.: Ленвіт, 2006. – 64 с.

3. Бойко М.І. Форми і розвиток писемної грамотності на уроках англійської мови // Англійська мова та література. – 2010. - №19-20. – С. 7-11.

4. Буцька І.В. Принципи активного навчання та критичного мислення // Англійська мова та література. – 2011. - №8. – С. 7.

5. Грезіна Л.К. Роль гри в розвитку комунікативних і граматичних навичок // Англійська мова та література. – 2010. - №12. – С.29.

6. Зубенко Т.В. Комунікативний підхід до навчання іноземної мови в учнів початкової школи. – Миколаїв: МДУ імені В.О.Сухомлинського, 2006. – 120 с.

Додаткова література:

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.

2. Практикум з методики викладання англійської мови у середніх навчальних закладах: Посібник. Вид. 2-е, доп. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2004. – 360 с.

3. Рогова Г.В., Верещагіна И.Н. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в общеобразовательных учреждениях: Пособие для учителей и студентов педвузов. - 3-е изд. - М.: Просвещение, 2000.-С. 224.

4. Роман С.В. Методика навчання англійської мови у початковій

школі: Навчальний посібник. – К.: Ленвіт, 2005. – 208 с.

5. Сікачова М.А. Учніське мовне портфоліо як засіб індивідуального руху учнів у формуванні комунікативних компетенцій // Англійська мова та література. – 2011. - №13. – С.2-3.

Інтернет-ресурси:

<http://www.bbc.co.uk/languages/tutors/internet/index.shtml>

<http://distant.ioso.ru/library/publication/METMAT.htm>

http://www.itlt.edu.nstu.ru/masterclass_links.php

http://www.itlt.edu.nstu.ru/masterclass_articles.php

<http://iteslj.org/t/ppt/>

План-схема побудови відповіді

1. Стандартизований тест.
2. Тестове завдання:
 - а) для контролю вмінь читання;
 - б) для контролю вмінь аудіювання;
 - в) вмінь письма.
3. Шкала оцінок.

Зразок орієнтовної відповіді

Питання: *Тестовий контроль.*

Ефективним засобом організації контролю у навчанні іноземної мови є тестування. Тестовий контроль може забезпечити успішну реалізацію мети і всіх функцій контролю, а також задовольнити вимогам, що висуваються до якості контролю.

Тестовий контроль або тестування як термін означає у вузькому смислі використання і проведення тесту, і в широкому - як сукупність етапів планування, складання і випробування тестів, обробки та інтерпретації результатів проведення тесту (В.Коккота).

У навчанні іноземних мов застосовується лінгводидактичне тестування. **Лінгводидактичним тестом** називається підготовлений відповідно до певних вимог комплекс завдань, які пройшли попереднє випробування з метою визначення якісних показників і які дозволяють виявити в учасників тестування рівень їх мовної і/або комунікативної компетенції та оцінити результати тестування за задалегідь встановленими критеріями.

Основними показниками якості лінгводидактичного тесту є **валідність, надійність, диференційна здатність, практичність та економічність.**

Стандартизований тест є таким, який пройшов попереднє випробування великій кількості тестованих і має кількісні показники

якості. Підготовка також тесту потребує копіткої роботи і тривалого часу. Стандартизовані тести супроводжуються паспортом, в якому містяться норми, умови та інструкції для багаторазового використання тесту в різних умовах.

Нестандартизовані тести розробляються самим учителем для своїх учнів. Такі тести складаються на матеріалі конкретної теми для перевірки рівня сформованості певної навички або вміння. Нестандартизовані тести застосовуються підчас поточного контролю з метою забезпечення зворотного зв'язку у навчанні іноземної мови. Нестандартизовані тести не потребують визначення усіх кількісних показників якості. Але доцільно виявити в такому тесті дуже важкі і занадто легкі питання і замінити їх більш прийнятними. Для визначення важких або легких завдань користуються такою методикою: підраховують відсоток тестованих, які виконали завдання. Якщо лише 15% і менше тестованих правильно виконали завдання, воно може вважатися важким. Якщо 85% тестованих справились із завданням, воно вважається легким (ІАРапорт).

Залежно від цілеспрямованості тести розподіляються на **тести навчальних досягнень, тести загального володіння іноземною мовою, діагностичні тести, тести на виявлення здібностей до вивчення іноземної мови.**

1. Тестове завдання для контролю вмінь читання.

Інструкція. Вибери слово, яке відповідає на запитання в дужках. На бланку для відповідей поряд з номером завдання запиши літеру обраного варіанта відповіді.

Подача матеріалу. Десять окремих речень. Наприклад:

1. The letter came / when?/

2. A. Fast; B. yesterday; C. back; D. good.

Очікувана відповідь. Вербальна, вибіркова (множинний вибір).

2. Тестове завдання для контролю вмінь аудіювання / читання. *Інструкція.* Послухай /прочитай текст і на бланку для відповідей запиши літери, якими позначені подані малюнки, у тій послідовності, що відповідає подіям, описаним у тексті.

Подача матеріалу. Друкований текст або фонограма, серія малюнків, позначених літерами А,В,С,Д.

Очікувана відповідь. Невербальна, вибіркова (множинний вибір).

3. Тестове завдання для контролю вмінь письма.

Інструкція. You had lots of problems last week and now you are writing a letter to your friend from Canada. Tell in the letter about the last week events using your diary notes. Write the letter (100 words) in your

answer sheet.

Подача матеріалу.

Monday: TV-set broke down -no films, no news!

Tuesday: No buses till 9 o'clock. Late to school.

Wednesday: O.K.!

Thursday: Cat Disappeared.

Friday: Test in mathematics - very difficult!

Saturday: Nick's birthday party!

Зразок виконання: Dear Robert, I had lots of problems last week. My TV-set broke down and I couldn't watch neither films, nor news...

Очікувана відповідь. Вербальна, конструйована (продукована), текст.

Отримане число балів співвідноситься зі **шкалою оцінок**. Наприклад, увесь тест включає 50 завдань. Кожне завдання «важить» 2 бали. Максимальна кількість набраних балів становитиме число 100 ($50 \times 2 = 100$). Слід зауважити, що 100-бальна рангова шкала є найбільш гнучкою. Щоб отримати «ціну» одного завдання, можна число 100 розділити на кількість завдань і одержати кількість балів за одне завдання.

Часто «ціна» завдання залежить від ступеня його складності. Тому більше балів буде "важити" складніше завдання, але в сумі ці бали мають становити число 100. Для виведення оцінки успішності виконання тесту можна скористатися такою шкалою: 100% правильних відповідей дорівнює оцінці «5»; 99% - 80% - «4», 79%-60% - «3», 59%-30% - «2», нижче 30% - «1». Наприклад, якщо учень за правильні відповіді набрав 87 балів, йому виставляється оцінка «4».

Отже, тестування створює великі можливості для організації у навчанні іноземної мови в закладах загальної середньої освіти ефективного і якісного контролю, який, разом з іншими складниками процесу навчання, може забезпечити успішне досягнення цілей навчання.

Спеціалізація: логопедія **Логопедія з історією логопедії**

к.п.н., доц. Н.В. Кабельникова

Пояснювальна записка

Метою викладання навчальної дисципліни є сформувати у майбутніх логопедів професійну компетентність через озброєння знаннями з етіології, патогенезу та симптоматики парціального та тотального (системного) недорозвинення мовленнєвої функції,

формування умінь профілактики, діагностики недорозвинення мовлення у дітей та організації корекційно-превентивної корекційно-розвивальної, а також консультативної роботи з батьками дітей-логопатів та педагогами дошкільних та шкільних навчальних закладів.

Основними завданнями дисципліни є формування фахової компетентності через озброєння майбутніх фахівців компетенціями:

Загальнонауковими:

- підготувати студентів з теоретичних питань психологічних механізмів мовленнєвої діяльності в обсязі, необхідному майбутнім спеціалістам для ефективної організації розвитку та корекції мовленнєвих процесів у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Загальнопрофесійними:

- на основі одержаних знань орієнтуватися в сучасних наукових концепціях щодо механізмів парціального та тотального недорозвинення мовлення у дитячому віці;

- узагальнити знання студентів стосовно: етіології й патогенезу порушень мовленнєвого розвитку центрального функціонального та органічного генезу;

- ознайомити зі структурою мовленнєвого дефекту у дітей різного віку у випадках парціального і тотального недорозвинення мовлення;

- надати знання про динаміку психомовленнєвих розладів у дітей із недорозвиненням мовленнєвої функції;

- ознайомити з методами діагностики недорозвинення мовлення;

- озброїти методиками логопедичної роботи з дітьми із недорозвиненням мовлення, прийомами консультативної роботи з батьками зазначеної категорії дітей;

- навчити аналізувати й оцінювати ефективність організації діагностичної діяльності та корекційно-розвивальної роботи.

Спеціалізовано-професійними:

- володіти методами та прийомами діагностики підсистем функціональної системи мови та мовлення;

- володіти методиками організації корекційно-превентивного навчання, корекційно-розвивальної роботи з дітьми із недорозвиненням мовлення;

- застосовувати одержані знання для вирішення практичних завдань в межах майбутньої професійної діяльності;

- уміти аналізувати, узагальнювати та впроваджувати передовий досвід науковців та практиків-логопедів для підвищення рівня професійної компетентності.

Очікувані результати. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- сучасні наукові концепції «фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення» та «загального недорозвинення мовлення»;

- рівні організації функціональної системи мови та мовлення;

- етіологію парціального та системного недорозвинення мовлення;

- клінічні, психологічні та психолінгвістичні механізми недорозвинення мовлення;

- клініко-психолого-педагогічну симптоматику недорозвинення мовлення у дітей.

вміти :

- проводити диференційну діагностику недорозвинення мовлення у дітей;

- застосовувати адекватні методи та форми організації логопедичної допомоги дітям із недорозвиненням мовленнєвої функції;

- використовувати здобуті знання для вирішення практичних завдань в межах майбутньої професійної діяльності.

Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Кабельнікова Н.В. Недорозвинення мовлення у дітей: клінічний, лінгвопатологічний та психолого-педагогічний підходи / Н.В.Кабельнікова. – Херсон.: Борисфен-про, 2017. – 256 с.

2. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: програмно-методичний комплекс / Ю. В. Рібцун. – К., 2012. – 258 с.

3. Корнев А.Н. Основы логопатологии детского возраста: клинические и психологические аспекты / А.Н.Корнев. – СПб: Речь, 2006. – 380 с.

4. Рібцун Ю.В. Професійний довідник учителя-логопеда ДНЗ / Ю.В.Рібцун. – Харків: Основа, 2012. -198с.

5. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний

комплекс / за ред. Є.Ф.Соботович. – К.: Актуальна освіта, 2007. – 120 с.

6. Трофименко Л.І. Методологічні засади корекційно-попереджувального навчання дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ / Л.І. Трофименко // [Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови](#). - 2010. - Вип. 1. - С. 306-311. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ооор_2010_1_47.

Додаткова література

1. Конопляста С.Ю. Ринологія від А до Я. – К.: КНТ, 2016 . – 314с.

2. Корнев А.Н. Нарушения чтения и письма у детей. – СПб.: Изд-й дом „МиМ”, 1997.- С. 150-268.

3. Лалаева Р.И. Нарушения чтения и пути их коррекции у младших школьников. – СПб: СОЮЗ, 1998. -258с.

4. Основы теории и практики логопедии / Под ред.. Р. Е. Левиной. – М.: Просвещение, 1968. – 312с.

5. Поваляева М. А. Справочник логопеда. – Ростов-на-Дону.: Феникс, 2002. – 401с.

6. Ястребова А.В., Спирова Л.Ф., Бессонова Т.П. Учителю о детях с недостатками речи. – М.: Аркти, 1997. – 219с.

Інтернет-ресурси

<http://logopedi.narod.ru/>

<http://www.krok.org.ua/logo-rus.php>

<http://www.logopediya.ru/>

<http://www.logopediya.com.ua/>

<http://www.logolife.ru/>

План-схема побудови відповіді

1. Типологія механізмів порушень звукової сторони мовлення у дітей.

2. Порушення іннервації органів артикуляції.

3. Сенсорні (перцептивні) порушення.

4. Комбінація сенсорних і моторних механізмів.

5. Фонематичні або фонологічні (мовні) механізми.

6. Незначні анатомічні аномалії органів артикуляції та зубно-щелепної системи.

Зразок орієнтовної відповіді

Питання: *Механізми порушення звукової сторони мовлення у дітей.*

Порушення звуковимови є найпоширенішим різновидом

мовленнєвого онтогенезу у дітей.

За даними літературних джерел можна виділити наступні види механізмів порушення звукової сторони мовлення у дітей (С. Ляпідевський, О. Мастюкова та ін.)

- 1) порушення іннервації органів артикуляції (тобто неврологічний механізм);
- 2) несформованість артикуляційного праксису;
- 3) сенсорні (перцептивні) порушення;
- 4) комбінація сенсорних і моторних механізмів;
- 5) фонематичні або фонологічні, тобто мовні механізми;
- 6) незначні анатомічні аномалії органів артикуляції та зубно-щелепної системи;

Порушення іннервації органів артикуляції як можливий механізм порушень звуковимови, на думку О.Корнева, може розглядається тільки у тих у випадках, коли досить грубо порушуються елементарні форми нервової регуляції м'язових скорочень, до яких відносяться такі параметри, як скорочувальні можливості (здійснення рухів у повному обсязі), м'язовий тонус (включаючи збереження оптимального балансу тону м'язів-агоністів і антагоністів), здатність довільно здійснювати рухи. Все, що відноситься до дій, тобто довільних, цілеспрямованих рухових актам, на основі яких формуються рухові навички, доцільно позначати як порушення вищих коркових функцій.

Отже, цей механізм пояснює порушення звуковимови лише у випадках дизартрії, коли у дитини у тому чи іншому ступені порушено всі звукові характеристики сегментарного й супрасегментарного рівня.

Несформованість артикуляційного праксису. Як відомо, необхідною умовою для реалізації висловлень у звуковій формі є здатність до довільної точної, цілеспрямованої координації артикуляційних м'язів. У процесі оволодіння звуковимовою мають сформуватися й автоматизуватися моторні програми, що відповідають фонологічним одиницям або їх комбінаціям (складу, слову і т.д.). Далі ці програми повинні набути топологічні властивості, характерні тільки для символічних дій. Упродовж середнього періоду мовленнєвого онтогенезу (4-5 років) всі три рівні артикуляційного праксису досягають зрілості, що забезпечує можливість утворення інваріантних схем артикуляційних дій (тобто артикулем) і моторних макропрограм, що відповідають фонетичному слову або синтагмі. У випадках відхилення у мовленнєвому розвитку має місце асинхронія у

дозріванні цієї трирівневої системи. Вибіркова дисфункція або незрілість одного з рівнів системи артикуляційного праксису призводить до відповідних фонетичних або фонологічних порушень.

Сенсорні (перцептивні) порушення. Розрізняють декілька рівнів дисфункції:

а) власно *сенсорний рівень*, тобто порушення тонального слуху (периферична й сенсоневральна туговухість), що призводить до специфічного розвитку мовлення, зокрема недорозвинення звукової сторони мовлення;

б) *первинно-гностичний рівень* порушення – первинні порушення слухомовленнєвого гнозису, «фонематичного слуху», або, точніше, фонематичного сприйняття, що призводять до нездатності розпізнавати окремі звуки мовлення й звукокомплекси і що, в свою чергу, супроводжується різким зниженням здатності до утворення умовних зв'язків між звуковими образами та їх значенням (подібні явища спостерігаються у дітей із сенсорною алалією);

в) *вторинно-гностичний рівень* – вторинні вибіркові порушення фонематичного сприйняття, що виникають внаслідок неповноцінності слухоартикуляційної інтеграції, коли дефектний кінестетичний образ здійснює негативний вплив на первинно збережений акустичний образ;

г) *первинна парціальна дисфункція «фонематичного сприйняття»*, тобто порушення диференційованого сприйняття вузької групи фонем у дітей із збереженим тональним слухом (механізм покладено в основу класифікації дислалії).

Комбінація сенсорних і моторних механізмів. У логопедичній практиці зустрічається досить часто. Один із прикладів таких розладів – вторинне порушення фонематичного сприйняття у дітей з порушеннями звуковимови. У поєднанні обидва механізми призводять до більш стійких дефектів звуковимови.

Фонематичні або фонологічні (мовні механізми). У логопедії існує й інша, лінгвістична точка зору на механізми порушень звуковимовної сторони мовлення, згідно якої змішування фонем розглядаються як ознака недостатньої сформованості або недорозвинення семіотичної системи фонологічних протиставлень. До особливостей симптоматики слід віднести домінування заміни артикуляційно засвоєних дитиною звуків і наявність змішувань звуків за акустичними ознаками.

Незначні анатомічні аномалії органів артикуляції та зубно-щелепної системи. Незначні аномалії будови артикуляційного апарату

слід розглядати як умовно патологічний фактор. Формування вимовних навичок залежить від зрілості й індивідуальної пластичності функціональної системи артикуляційного праксису й системи слухоартикуляційної інтеграції, що сприяє підлаштуванню артикуляційних механізмів для досягнення оптимального звукового ефекту. Виключення становлять лише тяжкі аномалії, наприклад, дуже вкорочена (практично відсутня) під'язикова вуздечка, що робить кінчик язика майже нерухолим.

Отже, в основі порушень звуковимови у дітей можуть лежати різні механізми, які обумовлюють специфічну симптоматику мовленнєвого дизонтогенезу, а також визначають стратегію корекційно-розвивальної роботи з їх подолання.

Спеціалізація: дитяча психологія

Дитяча практична психологія

к.психол.н., доц. О.В. Казаннікова

Пояснювальна записка до курсу

Ідеї гуманістичної спрямованості освітнього процесу, які активно відроджуються на сучасному етапі розвитку суспільства, стверджують пріоритет цінності кожної людини, її індивідуальності, унікальності і самоцінності. Розуміння унікальності, самоцінності дитинства, його непересічного значення для наступного розвитку, розуміння дитини як цінності обумовлює необхідність створення умов для цілісного гармонійного розвитку дитини в освітньому просторі. В контексті реалізації цього принципу актуальним є підготовка спеціалістів, здатних до орієнтації освітнього процесу на реальну особистість дитини, на розуміння особливостей її світовідчуття та індивідуальних характеристик розвитку.

Курс «Дитяча практична психологія» покликаний надати майбутнім спеціалістам знання про факти і закономірності психічного розвитку в дитинстві, уміння здійснювати психологічний супровід дитини в різних умовах соціалізації. Розв'язання теоретичних завдань дитячої практичної психології розширює можливості практичного впровадження знань, що є умовою ефективної підготовки фахівця.

Програма курсу дитяча практична психологія розроблена на основі структурно-логічного аналізу змісту дисциплін психологічного циклу спеціалізації «Дитяча психологія».

Мета навчальної дисципліни: сформувати у студентів знання про особливості психічного розвитку в дитинстві, здатність до цілісного сприйняття дитини і аналітичного підходу до неї.

Завдання дисципліни:

теоретичні: розкрити психологічний зміст ранніх етапів онтогенезу; охарактеризувати вікову динаміку психічних процесів і особистісних особливостей в період дитинства з урахуванням впливу культурно-історичних, етнічних та соціально-економічних умов; розкрити теоретичні та методологічні основи психологічного супроводу як стратегії оптимізації розвитку дитини;

пізнавальні: ознайомити студентів із факторами, механізмами, закономірностями; охарактеризувати загальні та специфічні особливості психічного розвитку в дитинстві; сформувати уявлення про сутність та критерії психічного здоров'я дитини;

практичні: сформувати вміння встановлювати та аналізувати причинно-наслідкові зв'язки між факторами, умовами і змістом психічного розвитку дитини; опанувати методи діагностики та оптимізації перебігу, змісту і умов психічного розвитку дитини; ознайомити студентів із специфікою організації і засобами реалізації психологічного супроводу дітей

Очікувані результати навчання: готовність студентів-майбутніх фахівців з вищою освітою до творчого використання психолого-педагогічних знань для вирішення конкретних завдань навчально-професійної та майбутньої науково-педагогічної діяльності, мобілізувати знання та вміння для вирішення конкретних професійних проблем.

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Алексеева Е.Е. Психологические проблемы детей дошкольного возраста / Е.Е. Алексеева. – СПб.: Речь, 2007. – 224с.
2. Готовність дитини до навчання / Упоряд. С.Максименко, К. Максименко, О. Главник. – К.: Мікрос-СВС, 2003. – 112с.
3. Детская практическая психология: учебник / Под ред. Т.Д. Марцинковской. – М.: Гардарики, 2005. – 255с.
4. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія: Навч. Посібник / Т.В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 392с.
5. Кайл Р. Детская психология: Тайны психики ребенка (Психологическая энциклопедия) / Р. Кайл. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 416с.
6. Павелків Р.В. Дитяча психологія: Навч. Посібник / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало. – К.: Академвидав, 2008. – 432с.

Додаткова література:

1. Марінушкіна О.Є. Порадник практичного психолога / О.Є.

Марінушкіна. – Х.: Основа, 2007. – 236с.

2. Марінушкіна О.Є. Корекційні програми на допомогу практичному психологу ДНЗ / О.Є. Марінушкіна. – Х.: Основа, 2008. – 204с.

3. Маценко В.Ф. Індивідуальний розвиток дитини / В.Ф. Маценко. – К.: Главник, 2007. – 128с.

4. Практична психологія. Старший дошкільний вік / Упоряд. О.А. Атемасова. – Х.: Ранок, 2012. – 176с.

5. Шаграева О.А. Детская психология: Теоретический и практический курс: Учеб. Пособие О.А. Шаграева. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 368с.

6. Шипицина Л.М. Комплексное сопровождение детей дошкольного возраста Л.М. Шипицина, А.А. Хилько, Ю.С. Галлямова. – СПб.: Речь, 2003. – 240с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.edu.yar.ru/russuan/psih> – каталог психодіагностичних методик та професійної літератури.

2. Аналіз методів дослідження вікової психології. Режим доступу: http://mastervpu25.ucoz.ua/news/analiz_metodiv_doslidzhennja_vikovoji_psihologiji/2013-03-24-266.

План-схема побудови відповіді

1. Визначення ролі місця означеного питання в структурі курсу «Дитяча практична психологія».

2. Розкриття змісту основних понять, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Розкриття історії питання (за необхідності).

4. Стислий підсумок.

Зразок орієнтованої відповіді

Питання: *Характеристика чинників та критеріїв психічного здоров'я дитини.*

В аспекті аналізу проблем дитинства використовують поняття «психічне здоров'я». Психічне здоров'я розглядають як сукупність якостей і функціональних здібностей, які дозволяють індивіду адаптуватися до середовища. Психічне здоров'я співвідноситься з переживанням психологічного комфорту і психологічного дискомфорту. Психологічний дискомфорт виникає в результаті фрустрації потреб дитини, що зумовлює депривацію. Психологічний комфорт означає для індивіда зручність, приємність його перебування й життєдіяльність в соціальній групі. Психічне здоров'я – це характер

і ступінь включеності індивіда в біологічні і соціальні системи.

Психічне здоров'я характеризується здатністю дитини успішно регулювати свою поведінку й діяльність відповідно до загально прийнятих норм і правил, активно розвиватися як особистість. З одного боку психічне здоров'я є умовою адекватного виконання людиною своїх вікових, соціальних і культурних ролей, з іншого боку, забезпечує людині можливість безперервного розвитку протягом всього життя.

Залежно від адаптації дитини виділяють три рівні психічного здоров'я:

- 1) креативний (високий);
- 2) адаптивний (середній);
- 3) дезадаптивний (низький).

До основних показників сформованості психічного здоров'я у дітей дошкільного віку належать:

- швидка адаптація до умов освітнього закладу;
- сформованість провідної діяльності;
- високий рівень комунікативних навичок;
- позитивна мотивація до соціальної поведінки;
- відсутність відхилень у поведінці.

Компетентною щодо психічного здоров'я можна вважати дитину, яка:

- прагне активно пізнавати світ;
- виявляє готовність до розв'язання проблемних ситуацій;
- здійснює адекватні віку розумові дії;
- вміє відрізнити головне від другорядного;
- є уважною і допитливою;
- розрізняє і адекватно проявляє емоції.

Кожний віковий період має свої норми психічного здоров'я. У дитинстві нормою психічного здоров'я дитини є її активний розвиток як особистості.

Психічне здоров'я особистості визначають за такими критеріями:

1. Ставлення дитини до себе.
2. Ставлення дитини до інших дітей.
3. Здатність адаптуватися до вимог життя.

Негативними чинниками психічного здоров'я є психотравмувальні соціально-психологічні ситуації деформованих взаємин у системі «близький дорослий – дитина», які виникають в ситуації дефіциту спілкування з дорослими або/та від їхнього ворожого ставлення, а також у дітей, які зростають в умовах сімейних

негараздів. Названі чинники підсилюються проблемами, які існують в дошкільній освіті.

Найчастіше виокремлюють характеристики психічного здоров'я в дитинстві залежно від їх прояву:

1) психічних процесів:

- адекватність психічного відображення;
- адекватність сприймання дитиною самої себе;
- здатність до концентрації уваги на предметі;
- здатність до опрацювання інформації відповідно віку;
- критичність мислення;
- креативність.

2) психічних станів:

- емоційна стійкість;
- зрілість почуттів (відповідно віку);
- стримування негативних емоцій;
- природний прояв почуттів;
- здатність радіти;
- звичне (оптимальне) самопочуття.

3) властивостей особистості:

- впевненість у собі;
- самоповага, незалежність;
- оптимізм;
- енергійність;
- адекватна самооцінка й рівень домагань.

Суттєве порушення психічного здоров'я дитини часто є наслідком деривації, яку визначають як психічний стан, під час якого дитина не має можливості задовольняти базові потреби.

Отже, психічно здорова дитина характеризується гармонійністю розвитку, адаптивністю в соціумі, тому важливим є дотримання науково обґрунтованих психогігієнічних норм організації виховання дітей, створення адекватного соціального середовища.

Спеціалізація: основи інформатики

Основи інформатики з методикою навчання в початкових класах

к.п.н., доц. О.В. Саган

Пояснювальна записка до курсу

Дисципліна «Шкільний курс інформатики з методикою навчання в початкових класах» є однією з провідних у професійній підготовці майбутнього вчителя інформатики. Враховуючи технологічний

напрямок, дисципліна спрямована на висвітлення загальних питань теорії і методики навчання інформатики в початковій школі, розкриття цілей, принципів відбору змісту і методів навчання предмета, специфіки використання засобів навчання інформатики, особливості організації урочної і позакласної роботи з інформатики.

Предметом навчальної дисципліни «Шкільний курс інформатики з методикою навчання в початкових класах» є методико-інформатична підготовка вчителя початкових класів.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення курсу базується на міжпредметних зв'язках, насамперед з дидактикою, теорією виховання, основами інформатики з елементами програмування.

Метою навчальної дисципліни є формування компетенцій, необхідних вчителю для викладання початкового курсу інформатики як окремого предмета, так і для застосування обчислювальної техніки в ході підготовки та проведення навчальних занять і позакласної роботи в початкових класах.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

методичні: ознайомлення з методикою використання інформаційних технологій в початкових класах; методичною системою навчання інформатики в початкових класах; формування навичок організації навчального процесу з використанням комп'ютерної техніки;

пізнавальні: ознайомлення з методологічними і теоретичними основами методики навчання інформатики; основами використання сучасних інформаційних технологій в освіті та інших галузях діяльності людини; ознайомлення з основами алгоритмізації та програмування; формування когнітивної бази про мережі, мережу Інтернет, веб-сторінки; формування вмінь організації проектної діяльності;

практичні: формування практичних вмінь роботи з сучасною комп'ютерною технікою, що використовується при організації навчально – виховного процесу в школі; з сучасними технологіями отримання та передачі інформації, використання їх в ході підготовки до навчальних занять. Формування вмінь організовувати навчальний процес з інформатики в початкових класах, розв'язувати методичні завдання;

виховні: ознайомлення з методикою організації позакласних заходів в початкових класах, методикою формування у молодших школярів правильного ставлення до обчислювальної техніки і правил безпеки в Інтернеті.

Очікувані результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:** мету і завдання початкового курсу інформатики; структуру навчальної програми «Інформатика»; характеристики умов навчання; засоби навчання, підручники і посібники, програмне забезпечення початкового курсу інформатики; **уміти:** організовувати уроки інформатики в початкових класах; використовувати основне і додаткове програмне забезпечення початкового курсу інформатики; організовувати позакласні заходи, які збагачують зміст програмного курсу інформатики в початкових класах.

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Саган О.В. Методика навчання інформатики в початкових класах: навч.-метод. посібник/ О.В.Саган. - Херсон: Вид-во «ТДС», 2016.-154 с.

2. Державні санітарні правила і норми ДСанПіН 5.5.6.009-98: Влаштування та обладнання кабінетів комп'ютерної техніки в навчальних закладах та режим праці учнів на персональних комп'ютерах: затверджені Постановою Головного державного санітарного лікаря України // Все для вчителя. - 2006. - № 23-24. - С. 93-107.

3. Полька Н.С. Гігієнічне обґрунтування принципів і критеріїв безпечного застосування комп'ютерної техніки у навчанні молодших школярів: дис. ... доктора мед. наук : 14.02.01 / Полька Надія Степанівна. - К., 2001. - 265 с.

4. Федорчук Ю. А. Ергономічні вимоги щодо облаштування комп'ютеризованого робочого місця // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2000.– № 2 (10). – С.59-60.

Додаткова література:

1. Ершов А.П. Выступление на годовом Общем собрании Академии наук СССР // Вестник АН СССР. – М., 1983. – № 6. – С. 24.

2. Ершов А.П. О предмете информатики // Вестник АН СССР. – М., 1984.– № 2. – С. 112.

3. Ершов Союз информатики и вычислительной техники – на службу обществу. (Колонка редактора) // Микропроцессорные средства и системы. – М., 1987. – № 1. – С. 1.в А.П. ЭВМ в мире людей // Советская культура. – М., 1985. – 24 апр. – С. 3.

4. Союз информатики и вычислительной техники – на службу обществу. (Колонка редактора) // Микропроцессорные средства и системы. – М., 1987. – № 1. – С. 1.

Інтернет- ресурси:

1. Архив академика А.П. Ершова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ershov.ras.ru/russian>
2. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів: затверджені Постановою Головного санітарного лікаря України від 14.08.2001- N 63. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/Освіта/derz-stan.pdf>
3. Навчальні програми для початкової школи. Сайт МОН України. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>
4. Сороколетов П.В. Мир на пороге четвертой информационной революции//Бесплатная электронная библиотека: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dissers.ru/books/2/755-1.php>

План-схема побудови відповіді

1. Визначення поняття чи явища, про яке йдеться у питанні (при потребі пояснення терміну).
2. З'ясування та обґрунтування ключових положень питання (якщо треба вказати різні точки зору на аналізовану проблему).
3. Підтвердження основних положень відповіді конкретними прикладами.
4. Стислий підсумок (резюме).

Зразок орієнтовної відповіді

Питання: *Особливості викладання інформатики у початковій школі*

Методологія інформатики виявляє значний вплив на зміст і засоби викладання шкільних дисциплін. Знання інформатики допомагає змінити шлях засвоєння основ наук, зробити доступним інформаційне моделювання процесів та явищ. Інформатика відкриває широкий доступ до інформації, допомагає встановити нові взаємовідносини зі знанням.

Дослідження свідчать, що в шкільному віці можна створити новий тип ставлення до пізнання. Наприклад, інтерес до способу набуття знань, коли традиційно вважалось достатнім сформулювати інтерес до змісту навчання. Саме курс інформатики має величезні можливості для формування, підтримки та розвитку інтересу до способів набуття знань.

При вивченні інформатики учні отримують знання, вміння та навички, які мають не тільки специфічний для даного предмету

напрямок, але й носять загальнокультурний характер.

У молодшій школі рекомендується вивчення так званого «пропедевтичного» курсу інформатики. При вивченні пропедевтики курсу учні отримують елементи знань та вмій роботи з комп'ютерними програмами, оволодівають навичками конструювання, керування різними об'єктами (даний вид роботи йде у ігровій формі).

Практичні вміння та навички необхідно закріплювати та поглиблювати під час роботи на уроках математики, мови, малювання, музики. Якщо немає такої можливості, вчителю слід знайомити дітей з цими програмами на уроках інформатики.

Під час проведення уроків в комп'ютерному класі, особливо в молодшій школі, слід ретельно дотримуватися санітарно-гігієнічних норм, проводити на уроці фізкультхвилинки. Діти у цьому віці можуть на уроці працювати з комп'ютерними програмами 10-15 хвилин.

До програмних засобів, які використовуються особливо у молодшій школі висувається ряд вимог. Це висока якість та відповідність психолого-дидактичним принципам. Техніка, яка використовується для дітей (особливо монітори) теж повинна відповідати високому технічному рівню.

У шкільній практиці знайшли місце наступні програмно-методичні комплекси для дітей – «Сходинки до інформатики», «Вундеркінд», «Роботландія», деякі програми з пакету, який був розроблений для проекту «Пілотні школи». Ці програми розраховані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів, розроблені з врахуванням психологічних особливостей дітей. Кожна дитина має перед собою конкретну мету, може працювати зі швидкістю, яка відповідає рівню його особистого розвитку. Під час роботи з програмами розвивається пам'ять дитини, його фантазія, логічне мислення тощо.

Формування інформаційних умінь учнів 1-4 класів потребує застосування спеціальної методики. В основу покладено загальнодидактичні принципи: зв'язок теорії з практикою, доступність, самостійність, активне, свідоме і міцне засвоєння вмінь, цілеспрямованість, мотиваційна забезпеченість, диференціація та індивідуальний підхід, пропедевтика та оптимізація педагогічного процесу.

Спеціалізація: українознавство
Українознавство з методикою навчання

к.ф.н., доц.
Н.І. Сидоренко

Пояснювальна записка

Поєднання теоретичних знань із практичними навичками, активне, творче навчання - важливі методичні проблеми університетської освіти. Студенти повинні стати активними учасниками освітнього процесу, вміти самостійно знаходити оптимальні шляхи й засоби вирішення поставлених перед ними завдань, самоорганізувати надбання тих знань, умінь та навичок, що допоможуть у майбутній практичній діяльності. Екзамен з курсу «Українознавство з методикою навчання» є засобом перевірки теоретичної та методичної підготовки студента до впровадження інноваційних підходів реалізації українознавчої освіти.

Мета навчальної дисципліни: формування методичної компетентності майбутніх учителів українознавства, підготовка майбутнього фахівця до реалізації завдань громадянського виховання відповідно до Державного стандарту, формування його соціальної та громадянської компетентностей, формування світоглядної культури через знання про українознавство як цілісну систему наукових інтегративних знань про Україну й світове українство як цілісність.

Завдання дисципліни:

методичні: знати способи організації та проведення освітньої роботи з курсу «Українознавство з методикою навчання», сформувати у студентів систему знань, умінь та навичок викладання українознавства у школі; здатності і готовності майбутніх фахівців до освітньої роботи; оволодіти педагогічними формами освітньої взаємодії з учнями, навчитися творчо застосовувати знання у практичній діяльності,

пізнавальні: розкрити феномен України, дати змогу студентам осягнути глибину власної етнічної історії, зрозуміти неповторність своєї культури, усвідомити велич рідного народу, його місце у світовій спільності; вивчення вікових та індивідуальних особливостей молоді і врахування їх в організації роботи; ознайомлення студентів з основами компетентнісного підходу до підготовки вчителя початкової школи,

практичні: навчитися планувати, організовувати і аналізувати різноманітні види навчальних занять, використовувати найбільш ефективні методи навчання, виховання і розвитку учнів; набути

початкового досвіду ведення дослідної роботи, спонукати майбутніх учителів до педагогічної творчості; ознайомити студентів із особливостями професійної майстерності та педагогічної техніки вчителя українознавства.

Очікувані результати навчання.

Студенти повинні знати:

Основні теоретичні положення курсу; зміст, структуру, та педагогічні функції шкільного українознавства; історію розвитку української нації, усвідомлення місця українців серед народів і культур світу, зв'язки ментальності української людини з іншими соціокультурними чинниками; навчально-методичне забезпечення викладання шкільного українознавства; методи та методичні прийоми навчання українознавства; типи і структуру уроків з українознавства, методика їх проведення; особливості організації позаурочної та позашкільної роботи з українознавства; критерії оцінювання навчальних досягнень учнів; методи та прийоми роботи майстрів педагогічної праці та шляхи впровадження їх ідей у практику.

Студенти повинні вміти:

Визначати основні напрями розвитку українознавства, витоки української нації та її місце у загальнолюдських процесах; характеризувати матеріальну та духовну культуру українського народу; аналізувати науково-методичну літературу з проблематики курсу; корегувати навчальну програму з українознавства згідно педагогічних вимог; використовувати елементи українознавства у змісті навчальних дисциплін початкової школи; застосовувати оптимальні методи та прийоми навчання у процесі навчання; впроваджувати ефективні технології навчання; методично правильно планувати і проводити урочні й позаурочні заняття з українознавства; розвивати в учнів пізнавальний інтерес до українознавства як галузі гуманітарних наук, яка дає знання про особливості духовної і матеріальної культури нації.

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Козлов А.С., Ковпик С. О. Методика викладання українознавства в школі: Навч.посібник для студентів ВНЗ.- К.: Твім інтер, 2010.-115 с.
2. Кононенко П. Українознавство: Підручник для вищих навчальних закладів. – К.: Міленіум, 2006. – 872 с.
3. Лозко Г. Українське народознавство. – Харків, 2005. – 472с.

4. Пірен М.І. Етнополітика в Україні: соціально-психологічний аналіз: Навч.посібник.- К.: Університет «Україна», 2007.- 408 с.

5. Програма з українознавства для I-XII класів середньої загальноосвітньої школи. – К.: Міленіум. 2004. – 180с.

Додаткова література:

1. Українська етнологія: Навч.посіб. /За ред. В.Борисенко.-К.: Либідь, 2007.-400 с.

2. Возняк Т. Украдена Україна. До формування української політичної нації. – Незалежний культурологічний часопис «І». – 2001. - № 22.

3. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. — Дніпропетровськ : НМетАУ, 2009. – 130 с.

4. Занік Я. М. Типи, поняття та класифікація еліт в історичному контексті // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2008. – № 11(129). – С. 101 – 105.

Інтернет-ресурси:

1. Науково-дослідний інститут українознавства <http://nndiuvi.org.ua/>

2. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича <http://www.inst-ukr.lviv.ua/>

3. Офіційний сайт міністерства освіти і науки України <http://mon.gov.ua/>

4. Офіційний сайт міністерства культури України <http://mincult.kmu.gov.ua/>

5. Українська платформа для твоєї творчості <http://www.uamodna.com/>

План-схема побудови відповіді

1. Визначення поняття чи явища, про яке йдеться у питанні (при потребі пояснення терміну).

2. З'ясування та обґрунтування ключових положень питання (якщо треба вказати різні точки зору на аналізовану проблему).

3. Підтвердження основних положень відповіді конкретними прикладами.

4. Стислий підсумок (резюме).

Зразок орієнтовної відповіді

Питання: *Завдання, зміст і структура навчального курсу «Українознавство».*

Предметом українознавчих досліджень є феномен українства, закономірності, досвід і уроки його етно-, націє-, державотворення,

матеріального й духовного життя, формування і розвитку етнічної території (України).

Філософсько-гуманістичними основами українознавства є визнання: 1) світ - єдиний, цілісний, повний лише у своїй різноманітності, в тому числі людей (народів), що складають вселюдство; 2) кожна людина, нація, мова, культура має природне, рівне право на життя й повну самореалізацію; 3) тільки у взаємодії з іншими людьми кожна людина, кожен народ, його мова, культура можуть виявити всю повноту своєї індивідуально-вселюдської сутності; 4) посягання на природне право кожної людини, нації, мови, культури, на їхню самотність і волю є злочином перед людством; 5) шляхом до повної реалізації сутності, покликання людини і людства є пізнання як синтез самопізнання і самотворчості.

Українознавство - шлях до самопізнання й самотворення українства, здійснення ним своєї історичної місії. Воно органічно поєднує (синтезує) процеси пізнання, виховання й навчання, народної та академічної педагогіки, вітчизняного і зарубіжного досвіду, органічно переростає в українолюбство та українотворення.

Завдання курсу на основі наукової джерельної бази, всебічного, системного вивчення й висвітлення генезису України й українства, самого українознавства як наукової системи: а) виявити шляхи, джерела, досвід поколінь та історичні уроки від роду, етнонації, української природи, мови, держави, культури, людини; б) тим самим сприяти аналізу тенденцій, закономірностей, причин та наслідків розвитку й проблем сучасності; в) формувати питомі риси громадян; г) готувати покоління до самостійного життєвого вибору шляху та перспектив майбутнього, пізнання й самопізнання, творення й самотворення особистості, схильної і спроможної бути в гармонії з іншими людьми, з довкіллям, з власним "Я" (внутрішнім світом) і поєднувати особисті інтереси з громадськими, національно-державними та загальнолюдськими; г) сприяти виробленню високих суспільних, державних, гуманістичних, духовно-культурних ідеалів, визначенню морально-етичних та естетичних критеріїв і принципів життєдіяльності людей мудрого серця та гуманного розуму (інтелекту), патріотів-професіоналів світового рівня, творців засад громадянського суспільства в національній державі.

Методологічні засади українознавства визначаються його принципами: системності, історизму, науковості та інтегративності знань; методами: аналізу й синтезу; поєднання вітчизняного й зарубіжного досвіду; індукції і дедукції; єдності професіоналізму й

патріотизму, знання і любові; постійного співвіднесення матеріалів (досвіду) різних концентрів українознавства. Фундаментом українознавства є цілісна система знань археології та етнології, фольклористики і лінгвістики, антропології й демографії, людино-, суспільство- й природознавства, релігієзнавства, історії, філософії, культурології, правознавства та ін. наук.

Українознавство включає в себе крає-, країно-, природо-, суспільство-, людино-, народознавство, але не як окремі предмети, а як елементи універсальної цілісності.

Універсальна цілісність "України" й "українства" розкривається й досягається шляхом взаємопов'язаного еволюційно-синхронного й діахронного розгляду концентрів: Україна - етнос; Україна - природа, екологія; Україна - мова; Україна - нація, держава; Україна - культура (матеріальна, гуманітарно-духовна: релігія, філософія, мистецтво, освіта, наука, право, валеологія, військо); Україна в міжнародних відносинах; Україна - ментальність, доля; Україна - історична місія. І в силу цього українознавство постає як цілісна система самопізнання, виховання й навчання, єдності знання, любові і творення.

РОЗДІЛ 2 ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

І БЛОК-МОДУЛЬ **«ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»**

Педагогіка вищої школи (1.1-1.20)

- 1.1. Предмет, завдання, основні категорії педагогіки вищої школи. Вища школа як педагогічна система.
- 1.2. Характеристика системи вищої освіти в Україні. Основні закладів вищої освіти в Україні.
- 1.3. Законодавчі та нормативні акти про вищу освіту в Україні. Основні положення Закону України «Про вищу освіту».
- 1.4. Напрями вдосконалення вищої освіти.
- 1.5. Сучасні тенденції та основні напрями розвитку вищої освіти.
- 1.6. Загальна характеристика ступеневої освіти в Україні.
- 1.7. Методологія педагогічного дослідження.
- 1.8. Етапи та методи педагогічного дослідження.
- 1.9. Науково-дослідна робота студентів та її роль у становленні майбутніх фахівців.
- 1.10. Основні вимоги до виконання дипломних робіт здобувачів ступеня вищої освіти «магістр».
- 1.11. Особливості педагогічного процесу у вищій школі.
- 1.12. Дидактика як галузь педагогіки вищої школи.
- 1.13. Закономірності й принципи дидактики вищої школи.
- 1.14. Методи навчання і викладання у вищій школі.
- 1.15. Кредитно-трансферна система організації навчального процесу у вищій школі.
- 1.16. Лекція як форма організації навчання у вищій школі.
- 1.17. Семінар та практичні заняття у вищій школі як взаємодія учасників освітнього процесу.
- 1.18. Сучасні технології навчання у закладі вищої освіти.
- 1.19. Сутність процесу виховання у вищій школі. Основні напрями виховання студентської молоді.
- 1.20. Роль куратора академічної групи в організації освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Психологія вищої школи (1.21-1.35)

- 1.21. Предмет, завдання і функції психології вищої освіти.
- 1.22. Студентство як особливе соціально-психологічне явище. Суперечності та кризи студентського віку.

- 1.23. Адаптація студентів до навчання у вищому навчальному закладі.
- 1.24. Навчально-професійна діяльність в період студентства. Професіоналізація особистості студента як новоутворення віку.
- 1.25. Заклад вищої освіти як провідний чинник соціалізації особистості студента як фахівця.
- 1.26. Фахова компетентність як показник психологічної готовності студента до професійної діяльності
- 1.27. Показники успішності студентів у навчально-професійній діяльності. Причини неуспішності студентів та шляхи їх усунення.
- 1.28. Роль самоосвіти та самовиховання у професійному зростанні студента.
- 1.29. Сучасні вимоги до особистості фахівця з вищою освітою і проблема виховання студентської молоді.
- 1.30. Психологічні особливості студентської групи. Розвиток студентської групи, стадії формування студентського колективу.
- 1.31. Психологічні особливості студентського самоврядування.
- 1.32. Характеристика педагогічного спілкування як форми педагогічної взаємодії. Культура професійно-педагогічного спілкування.
- 1.33. Психологія особистості викладача вищої школи. Психолого-педагогічна модель викладача закладу вищої освіти.
- 1.34. Педагогічний професіоналізм особистості викладача вищої школи.
- 1.35. Структура і функції професійної діяльності викладача вищої школи.

II БЛОК-МОДУЛЬ

«МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ПЕДАГОГІКИ У ЗВО»

Методика викладання дидактики у ЗВО (2.1-2.20)

- 2.1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Дидактика». Предмет і завдання курсу.
- 2.2. Методи досліджень в дидактиці.
- 2.3. Аналіз навчально-методичного забезпечення курсу «Дидактика». Підручники та посібники.
- 2.4. Принципи розробки робочої навчальної програми дисципліни «Дидактика». Розподіл часу на аудиторну та самостійну роботу.
- 2.5. Специфіка проведення лекційних занять з курсу «Дидактика».

- 2.6. Особливості організації навчально-пізнавальної діяльності студентів на семінарських заняттях.
- 2.7. Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення дидактики.
- 2.8. Критерії, методи та форми оцінювання якості знань на семінарських заняттях.
- 2.9. Вибір прийомів та методів навчання з метою ефективного засвоєння навчального матеріалу.
- 2.10. Методична характеристика теми «Зміст освіти».
- 2.11. Методична характеристика теми «Процес навчання».
- 2.12. Методична характеристика теми «Закономірності, принципи і правила навчання».
- 2.13. Методика вивчення теми «Методи навчання»: вибір і поєднання методів навчання.
- 2.14. Особливості вивчення теми «Форми організації навчального процесу»: урок, сучасні вимоги до нього.
- 2.15. Особливості вивчення теми «Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів».
- 2.16. Специфіка роботи з обдарованими студентами у процесі вивчення дидактики.
- 2.17. Творчі завдання з дидактики як засіб мотивації студентів до вивчення дисциплін педагогічного циклу.
- 2.18. Принципи розробки презентаційних матеріалів у процесі викладання курсу «Дидактика».
- 2.19. Специфіка виконання реферативних, контрольних, курсових робіт, випускних робіт з дидактики.
- 2.20. Використання сучасних педагогічних технологій на лекційних та семінарських заняттях.

Методика викладання теорії виховання у ЗВО (2.21-2.40)

- 2.21. Структура курсу «Теорія виховання» (аналіз робочої програми).
- 2.22. Взаємозв'язок дисциплін педагогічного циклу. Роль та місце курсу «Теорія виховання» в програмі МОН України «Педагогіка».
- 2.23. Сучасні тенденції розвитку теорії виховання.
- 2.24. Сутність процесу виховання у закладах загальної середньої освіти та закладах вищої освіти (порівняльна характеристика).
- 2.25. Форми організації навчання студентів з курсу «Теорія виховання».

- 2.26. Основні види діяльності з курсу «Теорія виховання» на 1) лекційних, 2) семінарських заняттях; вимоги до їх проведення.
- 2.27. Етапи підготовки викладача до: лекційних, семінарських занять, консультацій з курсу «Теорія виховання».
- 2.28. Особливості розробки конспектів лекцій; презентаційного матеріалу. Підготовка тестових завдань з курсу «Теорія виховання».
- 2.29. Види самостійної діяльності студентів у процесі вивчення курсу «Теорія виховання» у ВНЗ.
- 2.30. Використання педагогічних та інформаційних технологій у процесі оволодіння курсом «Теорія виховання». Самоосвіта майбутніх учителів початкової школи
- 2.31. Специфіка проведення пропедевтичних, навчальних практик, що мають виховні завдання.
- 2.32. Види та форми контрольних заходів у процесі викладання курсу «Теорія виховання». Критерії оцінювання якості знань на семінарських заняттях.
- 2.33. Особливості виконання реферативних, графічних, контрольних, курсових робіт, випускних робіт з «Теорії виховання» у вищих навчальних закладах.
- 2.34. Формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя у процесі оволодіння курсом «Теорія виховання» (гуманістична спрямованість, професійні знання, педагогічні здібності, педагогічна техніка).
- 2.35. Завдання, форми та методи основних напрямів виховання в сучасних умовах підготовки майбутнього вчителя початкової школи.
- 2.36. Сутність процесу виховання у закладах освіти.
- 2.37. Концептуальні основи курсу «Теорія виховання».
- 2.38. Загальні організаційно-методичні підходи до навчання «Теорії виховання».
- 2.39. Використання сучасних педагогічних технологій на лекційних, семінарських заняттях.
- 2.40. Українська виховна система в контексті світових культурних процесів.

Методика викладання історії педагогіки у ЗВО (2.41-2.60)

- 2.41. Професійна підготовка як педагогічна проблема.
- 2.42. Поняття компетентності і компетенції. Класифікація компетентностей.

- 2.43. Компоненти організації діяльності студентів (мета і зміст підготовки).
- 2.44. Складові організації процесу професійної підготовки: навчально-пізнавальна діяльність; науково-дослідницька діяльність; навчально-практична діяльність.
- 2.45. Порівняльний аналіз традиційної та інноваційної форм навчання з курсу «Історія педагогіки».
- 2.46. Основи побудови змісту курсу «Історія педагогіки».
- 2.47. Прийоми і підходи до вивчення курсу «Історія педагогіки» - парадигмальний аспект.
- 2.48. Інформаційно-комунікаційне забезпечення курсу «Історія педагогіки». Реалізація груп вимог: загальних, специфічних, контролю якості та спеціальних.
- 2.49. Інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище при викладанні курсу «Історія педагогіки», його активні складові.
- 2.50. Структура інформаційно-комунікаційного забезпечення з курсу «Історія педагогіки».
- 2.51. Специфіка проведення лекційних занять з курсу «Історія педагогіки» (на прикладі однієї з тем).
- 2.52. Специфіка проведення семінарських занять з курсу «Історія педагогіки» (на прикладі однієї з тем).
- 2.53. Особливості роботи з першоджерелами на заняттях з курсу «Історія педагогіки». Навести приклад.
- 2.54. Форми проведення контролю знань студентів з курсу «Історія педагогіки». Навести приклад.
- 2.55. Особливості проведення контролю знань студентів з курсу «Історія педагогіки» з використання Web-мультимедіа енциклопедії. Навести приклад.
- 2.56. Використання творчих засобів навчання на заняттях з курсу «Історія педагогіки». Навести приклад.
- 2.57. Використання мультимедійного курсу з історії педагогіки при викладанні лекцій (на прикладі однієї з тем).
- 2.58. Використання мультимедійного курсу з історії педагогіки при проведенні семінарських занять (на прикладі однієї з тем).
- 2.59. Використання Web-мультимедіа енциклопедії з історії педагогіки при організації та проведенні самостійної роботи. Навести приклад.
- 2.60. Проектна діяльність в курсі «Історія педагогіки». Навести приклад.

III БЛОК-МОДУЛЬ «ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ»

Технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури» в початковій школі (3.1-3.30)

- 3.1. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів початкової школи. Державний стандарт освіти. Концепція Нової української школи щодо використання освітніх технологій.
- 3.2. Інноваційні технології у мовній і літературній підготовці учнів початкової школи.
- 3.3. Особливості організації мовної освіти в умовах технологізації.
- 3.4. Методика використання освітніх технологій у мовній та літературній освіті учнів молодших класів.
- 3.5. Аналіз програм та підручників з методики навчання української мови і літературного читання з погляду технологізації навчального процесу.
- 3.6. Форми організації технології навчання (групові, колективні, індивідуальні тощо).
- 3.7. Технологія сучасного уроку мови.
- 3.8. Методичні прийоми організації навчального співробітництва на уроках української мови та літературного читання.
- 3.9. Мультимедійні технології як засіб активізації мовленнєвої діяльності учнів початкової школи на уроках української мови і літературного читання.
- 3.10. Проектні технології на уроках української мови та літературного читання.
- 3.11. Загальнопедагогічні технології. Технологія розвивального навчання (Л. Занков, Д. Ельконін – В. Давидов).
- 3.12. Технологія проблемного навчання в мовній освіті.
- 3.13. Технологія розвитку критичного мислення.
- 3.14. Технологія комунікативного навчання.
- 3.15. Інтегрований урок. Структура і методика його проведення.
- 3.16. Ігрова навчальна технологія у процесі мовної освіти.
- 3.17. Технологія формування творчої особистості.
- 3.18. Технологія «Створення ситуації успіху».
- 3.19. Використання ейдетики на сучасному уроці.
- 3.20. Інтерактивні технології навчання.
- 3.21. Технологія креативного навчання як засіб самореалізації особистості.
- 3.22. Використання інтерактивних технологій на уроках літературного читання.

- 3.23. Технології опрацювання дискусійних питань.
- 3.24. Хмарні технології у мовній підготовці учнів початкової школи.
- 3.25. Вимоги до уроку української мови та літературного читання з точки зору здоров'язбережувальної технології навчання.
- 3.26. Технологія ситуативного моделювання на уроках української мови.
- 3.27. Тренінгові технології, кейс-технології як навчальний метод. особливості застосування їх у початковій школі.
- 3.28. Технологія особистісно орієнтованого навчання.
- 3.29. Навчальні комп'ютерні програми, он-лайн додатки та сервіси на уроках української мови та літературного читання.
- 3.30. Використання ІКТ на уроках української мови і літературного читання.

Технології навчання освітньої галузі «Математика» в початковій школі (3.31-3.70)

- 3.31. Особливості сучасного уроку математики. Вимоги до його проектування в умовах НУШ.
- 3.32. Основні напрями удосконалення математичної освіти у початковій школі.
- 3.33. Основні напрями удосконалення математичного мовлення здобувачів освіти у початковій школі.
- 3.34. Здоров'язбережувальна технологія навчання. Найважливіші умови її організації у початковій школі та їх характеристики.
- 3.35. Здоров'язбережувальна технологія навчання. Характеристика фізкультхвилинок на уроках математики.
- 3.36. Здоров'язбережувальна технологія навчання. Емоційна похила уроку математики та її забезпечення.
- 3.37. Технологія організації навчального співробітництва. Принципи педагогіки співробітництва та їх характеристика.
- 3.38. Технологія організації навчального співробітництва. Форми організації співробітництва на уроках математики та їх характеристика.
- 3.39. Технології взаємодії вчителя і учнів під час співробітництва на різних етапах уроку математики.
- 3.40. Технологія організації навчального співробітництва. Характеристика інтерактивних прийомів організації навчання математики.
- 3.41. Технологія рівневої диференціації під час навчання математики в початковій школі.

- 3.42. Технологія рівневої диференціації. Види диференційованих завдань з математики та їх характеристика.
- 3.43. Технологія навчального співробітництва. Особливості організації групової навчальної діяльності під час навчання математики.
- 3.44. Технологія рівневої диференціації. Особливості використання диференційованих навчальних завдань на різних етапах уроку математики.
- 3.45. Технологічні підходи до організації ігрової діяльності в умовах Нової української школи.
- 3.46. Роль ігрової технології в оптимізації засвоєння знань під час навчання математики.
- 3.47. Технологія педагогічного керівництва ігровою діяльністю на уроках математики.
- 3.48. Ігрова навчальна технологія. Функції ігрової діяльності на уроках математики.
- 3.49. Ігрова навчальна технологія. Особливості використання дидактичних ігор на різних етапах уроку математики.
- 3.50. Технологія змістовного узагальнення під час вивчення математики.
- 3.51. Особливості технології Л.Занкова під час навчання математики.
- 3.52. Технологія організації майстерень на уроках математики в початкових класах.
- 3.53. Технологія майстерень. Тематика проведення майстерень на уроках математики.
- 3.54. Технологія майстерень. Принципи та правила впровадження майстерні в освітній процес початкової школи.
- 3.55. Технологія майстерень. Особливості алгоритмізації роботи в майстернях.
- 3.56. Технологія формування критичного мислення під час навчання математики.
- 3.57. Технологія інтенсифікації навчання на основі схемних і знакових моделей навчального матеріалу на уроках математики (В.Шаталов, Бьюзен). Опорні сигнали та опорні конспекти, інтелект-карти (ментальні карти).
- 3.58. Особливості формування самоконтролю в учнів початкових класів під час навчання математики.
- 3.59. Контроль та оцінювання досягнень учнів в межах технології інтенсифікації навчання на основі схемних і знакових моделей навчального матеріалу на уроках математики.

- 3.60. Методика вивчення окремих тем з математики у початкових класах за технологією УДО (П.Ерднієв).
- 3.61. Особливості реалізації технології організації навчальної проектної діяльності.
- 3.62. Технологія проблемного навчання. Методи проблемного навчання.
- 3.63. Технологія досягнення учнями обов'язкових навчальних результатів. Особливості визначення виховних і розвивальних цілей уроку математики.
- 3.64. Технологія проблемного навчання. Структура методу проблемного вивчення матеріалу.
- 3.65. Технологія розвивального навчання. Організація діяльності учнів під час навчання.
- 3.66. Технологія розвивального навчання. Загальний розвиток за дидактичною системою Л.Занкова.
- 3.67. Технологія розвивального навчання. Особливості курсу математики за теорією В.Давидова, Д.Ельконіна.
- 3.68. Кейс-технологія як навчальний метод. Особливості застосування у початковій школі.
- 3.69. Технологічність методики початкового навчання. Класифікація педагогічних технологій.
- 3.70. Вимоги до уроку математики в початкових класах з точки зору здоров'язбережувальної технології навчання.

**Технології навчання освітніх галузей «Природознавство»,
«Суспільствознавство» в початковій школі (3.71.- 3.104)**

- 3.71. Моделі вищої природничої освіти в Україні та країнах Західної Європи. Організація процесу навчання у ЗВО.
- 3.72. Характеристика природознавчої компетентності учня початкової школи.
- 3.73. Громадянська та соціальна компетентність учня початкової школи.
- 3.74. Організація освітнього процесу з урахуванням можливостей сучасних педагогічних технологій навчання.
- 3.75. Основні нормативні документи, що визначають організацію освітнього процесу в природознавчій та суспільствознавчій галузі.
- 3.76. Аналіз підручників та програм з методики викладання природознавства.

- 3.77. Аналіз підручників та програм з методики викладання освітньої галузі «Суспільствознавство в початковій школі».
- 3.78. Навчальне середовище закладу освіти. Технологія навчання освітньої галузі «Природознавство» та «Суспільствознавство» у початковій школі: теоретичний аспект: мета, завдання, зміст курсу
- 3.79. Нові цілі засвоєння учнями освітніх галузей в контексті модернізації початкової освіти.
- 3.80. Зміст природознавчої та громадянської складової освіти: сучасна різноманітність програм та типів освітнього процесу в Україні.
- 3.81. Екологічна освіта в країнах Західної Європи і США. Діячі освіти України щодо ролі природи у формуванні особистості дитини. Авторські технології: Педагогічна система В. Сухомлинського в екологічному вихованні молодших школярів.
- 3.82. Основні принципи педагогічної техніки (свободи вибору, відкритості, діяльності, зворотного зв'язку).
- 3.83. Здоров'язбережувальна організація навчально-виховного процесу як пріоритет модернізації початкової освіти.
- 3.84. Основні умови здоров'язбережувальної організації навчально-виховного процесу та особливості її урахування на уроках.
- 3.85. Особливості моделювання уроку на основі здоров'язбережувальної організації навчально-виховного процесу.
- 3.86. Технологія організації навчального співробітництва учнів і вчителів.
- 3.87. Технологія мотивації пізнавальної активності учнів.
- 3.88. Технологія розвивального навчання. Історичний аспект становлення і розвитку розвивального навчання. Функції розвивального навчання. Організація діяльності учнів під час навчання.
- 3.89. Розвиток мислення, пам'яті учнів. Підходи до вивчення природознавчого матеріалу в системі «Росток», інтегрованому курсі «Довкілля».
- 3.90. Психолого-педагогічні особливості організації диференційованого навчання в початковій школі.
- 3.91. Особливості використання диференційованих навчальних завдань на різних етапах уроку природознавства. Способи диференціювання домашніх завдань та їх оцінювання.

- 3.92. Технології розвитку критичного мислення. Методи і форми роботи формування критичного мислення. Робота з фреймами. Технології створення інтелект-карт (В.Шаталов, Т.Б'юзен).
- 3.93. Технологія досягнення учнями обов'язкових навчальних результатів.
- 3.94. Використання технологій онлайн-навчання: особливості, недоліки та перспективи Комп'ютеризація навчання:
- 3.95. Хмарні технології як засіб навчання на уроках природознавства. STEM – освіта.
- 3.96. LearningApps.org – безкоштовний сервіс. Застосування скрайбінгу та сторітелінгу як дидактичних інструментів в процесі громадянського виховання.
- 3.97. Аналіз навчальних комп'ютерних програм, он-лайн додатків та сервісів, що можуть бути застосовані в галузях «Суспільствознавство» та «Природознавство».
- 3.98. Кейс-технологія. Кейс-технологія як навчальний метод. Історія виникнення кейс-методу. Типи кейсів. Етапи кейс-методу. Особливості застосування кейс-методу у початковій школі. Роль учителя під час використання кейс-технології.
- 3.99. Технологія організації навчальної проектної діяльності.
- 3.100. Технологія інтенсифікації навчання на основі схемних і знакових моделей навчального матеріалу на уроках природознавства.
- 3.101. Технологія проблемного навчання в природничій галузі.
- 3.102. Ігрова навчальна технологія. Ігрова діяльність дітей молодшого шкільного віку як психолого-педагогічна проблема.
- 3.103. Функції ігрової діяльності в навчальному процесі початкової школи. Класифікація дидактичних ігор дітей молодшого шкільного віку.
- 3.104. Технологія педагогічного керівництва ігровою діяльністю на уроках природознавства та «Я у світі».

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ АТЕСТАЦІЇ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯМИ

Спеціалізація: англійська мова

Англійська мова з методикою навчання (4.1-4.51)

Теоретичний курс англійської мови

History of English

- 4.1. Causes of evolution of the English language. The connection between the history of the English people and the history of English language.
- 4.2. German languages – old and new. The expansion of English in the USA and other countries.
- 4.3. Chronological division in the history of English. The Anglo-Saxon, Scandinavian invasion of Great Britain and the Norman conquest.
- 4.4. The evolution of the phonetics, its vowel & consonants systems. The role of word-accent in the simplification of word structure. Changes in unstressed vowels. The reverse tendencies, the long & short vowels in Old English undwent.
- 4.5. The evolution of the nominal parts of speech in old, middle & new English periods. The changes of the grammatical type. The tendency of simplification.
- 4.6. Analytical tendencies in the development of the verb. Grows of the new grammatical categories & new forms within the existing grammatical categories. The sources of the development of the analytical forms.
- 4.7. Development of the English vocabulary from old English to Modern English. Analytical tendencies in its development. Vocalization of consonants.

Lexicology

- 4.8. The morphological Structure of a Word. The Morpheme. Types of morphemes. Free & bound forms. Monomorphic & polymorphic words. Classification of affixes. Hybrids.
- 4.9. The cases of word-formation in English. Conversion. Compounding. Clipping. Blending.
- 4.10. General principals of compounding. Specific features of English compounds. Derivational compounds. Reduplicative compounds.
- 4.11. Phraseological unites & their characteristic features. Classification of phraseological units.
- 4.12. Semantic groups of words. Synonyms. Types of synonyms. Ideographic, stylistic, relative synonyms, total and contextual synonyms. Sources of synonymy.

- 4.13. Semantic groups of words. Antonyms & their morphological structure: absolute or root antonyms & derivational antonyms. Homonyms and their classification.
- 4.14. Foreign element in the English vocabulary. The Scandinavian, the Classical, the French element. Assimilation of borrowings. Types of assimilation.

Theoretical Phonetics

- 4.15. Articulatory & physiological classification of English vowels. Differences in the articulation bases of the English, Russian & Ukrainian vowels. Possible mistakes. Peculiarities of pronunciation.
- 4.16. Articulatory & physiological classification of English consonants. Differences in the articulation bases of the English, Russian & Ukrainian consonants. Peculiarities of pronunciation.
- 4.17. Modification of phonemes in connected speech. Articulatory transitions of vowels & consonants. Cases of assimilation.
- 4.18. Structure & function of intonation. Stylistic use of intonation. International styles.

Theoretical Grammar

- 4.19. Nouns as the central nominative lexemic unit of language.
- 4.20. The functional parts of speech.
- 4.21. Tense - aspect system in English. Different points of view.
- 4.22. The grammatical category of voice in English.
- 4.23. The grammatical category of mood. Different points of view.
- 4.24. Non-finite verbs. Ing-form problem.
- 4.25. Word-order. Actual division of the sentence.

Методика навчання англійської мови

- 4.26. Державний стандарт початкової освіти.
- 4.27. Сучасні вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти.
- 4.28. Принципи, методи та прийоми методики викладання іноземних мов.
- 4.29. Мета і зміст навчання мов в англomовних країнах. Взаємозв'язок практичної, загальноосвітньої, виховної та розвиваючої цілей навчання,
- 4.30. Контроль у навчанні іноземних мов: функції, види, форми. Вимоги до контролю знань, навичок, умінь з іноземної мови.
- 4.31. Допоміжні засоби вербальної та невербальної зорової наочності на різних ступенях навчання.

- 4.32. Формування іншомовної компетентності у новій українській школі.
- 4.33. Формування опосередкованого між культурного спілкування щодо розвитку інших ключових компетентностей у новій українській школі.
- 4.34. Особливості змістової лінії «Сприймання на слух».
- 4.35. Особливості змістової лінії «Зорове сприймання».
- 4.36. Особливості змістової лінії «Усна взаємодія».
- 4.37. Особливості змістової лінії «Писемна взаємодія».
- 4.38. Особливості змістової лінії «Писемне висловлювання».
- 4.39. Особливості змістової лінії «Он лайн взаємодія».
- 4.40. Тематика ситуативного спілкування та лексичний діапазон у 1-2 класах нової української школи.
- 4.41. Комплексна реалізація освітньої, виховної і розвивальної функцій у сучасній початковій школі.
- 4.42. Компетентнісний потенціал галузі „Іноземні мови” у початковій школі.
- 4.43. Інтегровані змістові лінії та орієнтовані способи їх реалізації у початковій школі.
- 4.44. Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів сучасної початкової школи (комунікативна компетентність).
- 4.45. Форми навчально-виховного процесу з ІМ. Їх характеристика.
- 4.46. Планування навчально-виховного процесу з ІМ. Види планів.
- 4.47. Урок як основна форма навчально-виховного процесу з ІМ. Вимоги до сучасного уроку ІМ. Типологія уроків.
- 4.48. Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (комунікативна компетентність).
- 4.49. Загальні характеристики ситуативного спілкування у новій українській школі.
- 4.50. Експеримент як найважливіший метод наукового дослідження.
- 4.51. Індивідуалізація навчання ІМ. Види індивідуалізації, її способи та засоби.

Спеціалізація: логопедія

Логопедія з історією логопедії (5.1-5.50)

- 5.1. Етіопатогенез відхилень у мовленнєвому розвитку дітей.
- 5.2. Сучасні підходи до класифікації порушень мовлення у дітей. Загальна характеристика форм.

- 5.3. Дислалія. Класифікація дислалії. Загальна характеристика форм.
- 5.4. Етапи опанування звуковимовною стороною мовлення в онтогенезі.
- 5.5. Рівні організації артикуляційного праксису за О.Корнєвим. Симптоми несформованості артикуляційного праксису на кожному рівні.
- 5.6. Механізми порушення звукової сторони мовлення у дітей.
- 5.7. Методика подолання порушень звуковимови у дітей із дислалією.
- 5.8. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ФФНМ.
- 5.9. Особливості розвитку фонематичних процесів у дітей із ФФНМ.
- 5.10. Методика логопедичного обстеження дітей із ФФНМ (мета, провідні завдання, принципи, етапи, зміст).
- 5.11. Особливості організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми із ФФНМ в умовах спеціальної логопедичної групи.
- 5.12. Класифікація ринолалії. Етіологія та патогенез виникнення різних форм ринолалії.
- 5.13. Психолого-педагогічна характеристика дітей із уродженою відкритою ринолалією.
- 5.14. Система логопедичної роботи при вродженій відкритій ринолалії (за І.Єрмаковою).
- 5.15. Методика логопедичного обстеження дітей із ринолалалією (мета, провідні завдання, принципи, етапи, зміст).
- 5.16. Етіологія, патогенез та синдромокомплекс дизартрії.
- 5.17. Класифікація дизартрії. Загальна характеристика форм.
- 5.18. Комплексний підхід до подолання дизартрії у дітей.
- 5.19. Диференціація функціональної дислалії від стертої дизартрії.
- 5.20. Етіологія та патогенез алалії. Класифікація форм.
- 5.21. Клініко-психолого-педагогічна характеристика дітей із моторною алалією.
- 5.22. Клініко-психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорною алалією.
- 5.23. Клінічна класифікація ЗНМ.
- 5.24. Рівні ЗНМ за Р.Левіною. Загальна характеристика.
- 5.25. Клініко-психологічні прояви ЗНМ у дітей різних груп.
- 5.26. Механізми порушення лексико-граматичної та прагматичної сторони мовлення.
- 5.27. Лінгвопатологічні симптоми ЗНМ. Загальна характеристика.

- 5.28. Симптоми порушення звукових характеристик мовлення (симптоми порушення експресивного рівня; симптоми порушення імпресивного рівня).
- 5.29. Симптоми лексико-граматичних порушень (симптоми порушення граматичного оформлення висловлювання; симптоми порушення синтаксичного оформлення висловлювання; експресивний та імпресивний дисграматизми).
- 5.30. Психолого-педагогічний підхід до характеристики дітей із ЗНМ. Загальна характеристика.
- 5.31. Методичні засади діагностики стану оволодіння мовленнєвою функцією дітьми із ЗНМ (мета, завдання, принципи, форми, методи, прийоми, вимоги до вибору мовленнєвого матеріалу, етапи).
- 5.32. Профілактика недорозвинення мовленнєвої функції у дітей раннього віку із затримкою мовленнєвого розвитку.
- 5.33. Методичні засади організації корекційно-розвивальної роботи в спеціальній групі для дітей із ЗНМ.
- 5.34. Етапи логопедичної роботи з дітьми із ЗНМ в умовах спеціальної групи. Загальна характеристика.
- 5.35. Афазія: етіологія та патогенез.
- 5.36. Класифікація афазії.
- 5.37. Методичні засади відновлення мовленнєвої функції при різних формах афазії.
- 5.38. Етіологія, патогенез та симптоматика (клініко-психопатологічна і психолого-педагогічна) дислексії.
- 5.39. Класифікація дислексії. Критерії виділення форм дислексії, загальна характеристика форм.
- 5.40. Методика логопедичної роботи при дислексії.
- 5.41. Симптоматика дисграфії (типологія та механізми). Загальна характеристика.
- 5.42. Класифікація дисграфії. Критерії виділення форм. Загальна характеристика форм дисграфії.
- 5.43. Методика логопедичного обстеження дітей із порушеннями читання і письма (мета, провідні завдання, принципи, етапи, зміст).
- 5.44. Профілактика порушень писемного мовлення у дітей дошкільного віку.
- 5.45. Етіологія, патогенез та симптоматика заїкання.
- 5.46. Класифікація заїкання. Загальна характеристика форм.

- 5.47. Психолого-педагогічна характеристика дітей із невротичною формою заїкання.
- 5.48. Психолого-педагогічна характеристика дітей із неврозоподібною формою заїкання.
- 5.49. Методика логопедичного обстеження дітей із заїканням (мета, провідні завдання, принципи, етапи, зміст).
- 5.50. Комплексні системи подолання заїкання у дітей (Н. Власова, Є. Рау, Н.Чевелева, С.Миронова, А.Ястребова, В.Селівьорстов).

Спеціалізація: дитяча психологія

Дитяча практична психологія (6.1-6.50)

- 6.1. Дитяча практична психологія як теоретична основа психологічної практики.
- 6.2. Основні напрями та сфери діяльності дитячого практичного психолога.
- 6.3. Методологічні основи дитячої практичної психології.
- 6.4. Психологічна служба в системі освіти.
- 6.5. Індивідуальні та групові форми практичної психологічної роботи.
- 6.6. Основні етичні принципи діяльності дитячого практичного психолога.
- 6.7. Поняття і сутність психічного розвитку.
- 6.8. Рушійні сили психічного розвитку.
- 6.9. Закономірності психічного розвитку.
- 6.10. Фактори та умови психічного розвитку в дитинстві.
- 6.11. Діяльність як детермінанта психічного розвитку дитини.
- 6.12. Роль навчання і виховання у психічному розвитку дитини.
- 6.13. Сензитивні періоди у розвитку психіки дитини.
- 6.14. Показники і порушення психічного розвитку.
- 6.15. Характеристика чинників та критеріїв психічного здоров'я дитини.
- 6.16. Індивідуальні особливості психічного розвитку.
- 6.17. Особливості психічного розвитку дитини в різних умовах соціалізації.
- 6.18. Психічна депривація та її вплив на розвиток дитини.
- 6.19. Психологічний супровід як технологія оптимізації процесу розвитку особистості дитини.
- 6.20. Принципи і засоби реалізації психологічного супроводу
- 6.21. Моделі та етапи психологічного супроводу.

- 6.22. Організаційна та змістова характеристика психологічного супроводу дитини в умовах початкової школи.
- 6.23. Нормативна база психологічного супроводу в умовах початкової школи.
- 6.24. Психодіагностика як фундамент супроводу розвитку дитини.
- 6.25. Загальні підходи до діагностики психічного розвитку дитини.
- 6.26. Специфіка психодіагностики дітей.
- 6.27. Характеристика психодіагностичного інструментарію.
- 6.28. Корекційно-розвивальна діяльність в структурі психологічного супроводу.
- 6.29. Методичне забезпечення та організація заходів корекційно-розвивальної роботи.
- 6.30. Загальна характеристика психічного розвитку в молодшому шкільному віці.
- 6.31. Особливості психодіагностики шкільної зрілості.
- 6.32. Психолого-педагогічні аспекти підготовки дитини до школи.
- 6.33. Психологічний супровід дитини в період адаптації до навчання в школі.
- 6.34. Характеристика типових психологічних проблем дітей молодшого шкільного віку.
- 6.35. Психологічний супровід нормативної дитини.
- 6.36. Неуспішність у навчанні молодших школярів.
- 6.37. Труднощі розвитку психіки та особистості молодшого школяра.
- 6.38. Психолого-педагогічні умови оптимальної взаємодії дорослого з дитиною в умовах психологічного супроводу.
- 6.39. Психологічна підтримка обдарованої дитини.
- 6.40. Загальна характеристика дітей «групи ризику».
- 6.41. Психологічний супровід агресивної дитини.
- 6.42. Психологічний супровід тривожної дитини.
- 6.43. Особливості розвитку та психологічна допомога дітям із алкогольнозалежної родини.
- 6.44. Психологічний супровід гіперактивної дитини.
- 6.45. Загальна характеристика психологічного супроводу дітей з порушенням онтогенезу.
- 6.46. Психологічна підтримка дітей з психогенними розладами.
- 6.47. Стратегія психологічної допомоги дітям із розладами аутичного спектру.
- 6.48. Основи психологічної допомоги при дитячій шизофренії.
- 6.49. Профілактичні заходи та психологічний супровід дітей з епілепсією.

6.50. Робота з родиною в аспекті психологічного супроводу.

Спеціалізація: основи інформатики**Основи інформатики з методикою навчання в початкових класах (7.1-7.50)**

- 7.1. Мета і завдання курсу інформатики у початкових класах.
- 7.2. Формування ключових компетентностей молодших школярів на уроках інформатики в початкових класах.
- 7.3. Предметна ІКТ-компетентність молодших школярів, її характеристики.
- 7.4. Структура програми початкового курсу інформатики. Зміст навчання та навчального матеріалу.
- 7.5. Вимоги до кабінету інформатики, нормативні документи щодо його облаштування.
- 7.6. Санітарно-гігієнічні вимоги до проведення уроків інформатики в початковій школі.
- 7.7. Організація фізкультхвилин та релаксації як обов'язкових структурних елементів уроку інформатики.
- 7.8. Правила поведінки дітей в комп'ютерному класі. Методика організації відповідних уроків.
- 7.9. Аналіз підручників з інформатики для початкової школи.
- 7.10. Аналіз робочих зошитів з інформатики для початкової школи.
- 7.11. Програмне забезпечення початкового курсу інформатики. Вимоги до добору програмних засобів.
- 7.12. Типи уроків. Структура уроку інформатики.
- 7.13. Календарне планування, схема календарного плану.
- 7.14. Організація роботи учнів щодо формування первинних умінь користування комп'ютером. Програмні засоби, що відповідають зазначеній меті.
- 7.15. Розвиток формально-логічних прийомів та операцій на уроках інформатики.
- 7.16. Навчальні проекти при навчанні інформатики в початковій школі.
- 7.17. Логіка вивчення лінії «Інформація».
- 7.18. Логіка вивчення лінії «Алгоритми».
- 7.19. Логіка вивчення лінії «Комп'ютери та інші пристрої».
- 7.20. Логіка вивчення лінії «Інтернет».
- 7.21. Логіка вивчення лінії «Графіка».
- 7.22. Методика вивчення теми «Текст».
- 7.23. Методика вивчення теми «Презентації».

- 7.24. Розкрити логіку вивчення теми «Складові комп'ютера».
- 7.25. Методика вивчення теми «Безпека в інтернеті».
- 7.26. Методика вивчення теми «Електронне листування».
- 7.27. Система роботи вчителя щодо формування логічних умінь молодших школярів на уроках інформатики.
- 7.28. Система роботи вчителя щодо формування алгоритмічного мислення молодших школярів на уроках інформатики.
- 7.29. Методика ознайомлення учнів з операційною системою, пристроями комп'ютера та їх призначенням.
- 7.30. Поняття алгоритму. Використання алгоритмів у початковій школі.
- 7.31. Методичні рекомендації до організації інтегрованих уроків з інформатики.
- 7.32. Вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень з інформатики учнів початкової школи
- 7.33. Методика роботи з батьками щодо профілактики комп'ютерної залежності молодших школярів.
- 7.34. Суть та можливості віртуальної екскурсії. Навести декілька прикладів для створення такої екскурсії вчителем.
- 7.35. Методична система навчання інформатики в початкових класах, її специфіка.
- 7.36. Методи навчання інформатики в початкових класах.
- 7.37. Форми організації навчання інформатики в початкових класах.
- 7.38. Завдання для розвитку пам'яті, уваги, логіки молодших школярів на уроках інформатики
- 7.39. Методика підготовки учнів початкових класів до співпраці в Інтернеті
- 7.40. Програмні засоби для формування початкових навичок роботи з комп'ютером: GCompris, Сходинки до інформатики. Аналіз вправ програмних комплексів.
- 7.41. Ознайомлення молодших школярів з правилами етикету при електронному листуванні.
- 7.42. Сервіси для перегляду зображень. Віртуальні мистецькі галереї, екскурсії до музеїв
- 7.43. Методика ознайомлення учнів з електронними картами.
- 7.44. Носії, джерело, приймач інформації. Історія виникнення пристроїв для роботи з інформацією. Методика ознайомлення учнів з темою.
- 7.45. Створення та виконання алгоритмів для виконавців у середовищі програмування для дітей

- 7.46. Програмні вимоги щодо формування технологічних умінь дітей молодшого шкільного віку.
- 7.47. Програмні вимоги щодо формування телекомунікаційних умінь дітей молодшого шкільного віку.
- 7.48. Програмні вимоги щодо формування алгоритмічних та логічних умінь дітей молодшого шкільного віку.
- 7.49. Етапи розвитку інформатики як навчальної дисципліни в загальноосвітній школі.
- 7.50. Характеристика умов навчання інформатики в початкових класах.

Спеціалізація: українознавство

Українознавство з методикою навчання (8.1-8.50)

- 8.1. Відродження духовності в сучасному українському суспільстві.
- 8.2. Гіпотези походження українського народу.
- 8.3. Етапи розвитку українознавства.
- 8.4. Етнічна територія та етнографічне районування України.
- 8.5. Етнопсихологія українського народу.
- 8.6. Завдання, зміст і структура навчального курсу «Українознавство».
- 8.7. Зміст і завдання курсу «Методика викладання українознавства».
- 8.8. Зміст, структура та педагогічні функції шкільного українознавства.
- 8.9. Інноваційні форми і методи на уроках українознавства в початковій школі.
- 8.10. Інститут президентства в Україні.
- 8.11. Кабінет українознавства.
- 8.12. Календарно-побутова обрядовість українців.
- 8.13. Концентри українознавства.
- 8.14. Корінні народи, національні меншини та етнічні групи сучасної України.
- 8.15. Методи та методичні прийоми навчання українознавству у початкових класах.
- 8.16. Методичні аспекти професійної діяльності вчителя початкових класів на українознавчих засадах.
- 8.17. Міжпредметні зв'язки на уроках українознавства в початковій школі.
- 8.18. Місце України у світовому геополітичному просторі.
- 8.19. Мова як етнокультурна цілісність та універсальна система символів етнічного буття народу.
- 8.20. Навчально-методичне забезпечення викладання українознавства

у початковій школі.

- 8.21. Наочність та технічні засоби навчання на уроках українознавства.
- 8.22. Народна архітектура українців.
- 8.23. Народні знання українців.
- 8.24. Науковий потенціал незалежної України.
- 8.25. Національна свідомість і громадянська позиція особистості.
- 8.26. Основні принципи навчання українознавству у початкових класах.
- 8.27. Особливості формування українознавчих вмій.
- 8.28. Позаурочна та позашкільна виховна робота з українознавства у початкових класах.
- 8.29. Походження назв «Україна» і «українці».
- 8.30. Природа та екологія в житті української людини.
- 8.31. Промисли та ремесла українського народу.
- 8.32. Релігія в житті українського народу.
- 8.33. Світоглядні уявлення та вірування українців.
- 8.34. Система перевірки й оцінювання знань, умінь і навичок учнів молодшого шкільного віку у процесі вивчення українознавства.
- 8.35. Система творчих робіт з українознавства у початкових класах.
- 8.36. Сімейний та громадський побут українців.
- 8.37. Специфіка вивчення українознавства у початковій школі.
- 8.38. Сучасна українська еліта та її роль у державотворчих процесах України.
- 8.39. Сучасне студентство у процесі формування національної еліти.
- 8.40. Сучасний стан української культури.
- 8.41. Україна в системі міжнародних відносин.
- 8.42. Україна в умовах незалежності.
- 8.43. Українознавство в навчально-виховному процесі.
- 8.44. Українознавство як система інтегративних знань про Україну і світове українство.
- 8.45. Українська діаспора: шляхи збереження національної ідентичності.
- 8.46. Українська національна ідея – суспільний феномен.
- 8.47. Українська нація та держава.
- 8.48. Українське національне вбрання.
- 8.49. Урок українознавства в початковій школі.
- 8.50. Факультативні заняття з українознавства у початкових класах.